

Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi ulosottokaaren
1 luvun 32 §:n ja luottotietolain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi ulosottokaaren säännöksiä, jotka koskevat luottotietotoiminnan harjoittajille annettavia tietoja, sekä luottotietolakia. Esitys koskee saatavan lopullisen vanhentumisen vaikutusta maksuhäiriömerkintöihin ja sitä, mitä tietoja ulosoton tietojärjestelmästä annetaan luottotietotoiminnan harjoittajille.

Ehdotuksen mukaan ulosottotieto poistettaisiin luottotietorekisteristä, kun ulosottoperusteen 15 tai 20 vuoden määräaika on kulunut umpeen ja saatava on siten lopullisesti vanhentunut. Uudistuksella pyritään edistämään velallisen taloudellisen toimintakyvyn palautumista. Jos ulosottoperusteen määräaika jatketaan tuomioistuimen päätöksellä, kyseistä saatavaa koskeva maksuhäiriömerkintä saataisiin tallettaa luottotietorekisteriin.

Vastaisuudessa ulosoton tietojärjestelmästä annettaisiin luottotietotoiminnan harjoittajille varattomiksi todettuja velallisia koskevien

tietojen lisäksi tiedot pitkäkestoisesta ulosotosta. Ulosottoa pidettäisiin pitkäkestoisena, jos palkan tai muun toistuvaistulon ulosmittaus on jatkunut kahden vuoden aikana vähintään 18 kuukauden ajan. Näin maksuhäiriötiedot vastaisivat nykyistä paremmin ulosottovelallisten taloudellista tilannetta.

Jos yksityishenkilön velkajärjestelyssä vahvistettu maksuohjelma on määrätty raukeamaan velallisen omasta hakemuksesta, velkajärjestelyä koskevat tiedot poistettaisiin luottotietorekisteristä lyhyessä määräajassa. Luottotietolakia muutettaisiin myös siten, että tuomioistuimen vahvistama sovinto velkomusasiassa ei johtaisi maksuhäiriömerkinnän tekemiseen.

Ehdotetut lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan noin kolmen kuukauden kuluttua sen jälkeen, kun ne on hyväksytty ja vahvistettu.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
SISÄLLYS	2
YLEISPERUSTELUT	3
1 JOHDANTO	3
2 NYKYTILA	4
2.1 Luottotietorekisteriin merkittävät ulosottotiedot ja niiden säilytysaika.....	4
Ulosottoerusteen määräajan umpeen kulumisen vaikutus	4
Luottotietojen kattavuus.....	5
2.2 Velkajärjestelytiedot.....	6
2.3 Vahvistettuja sovintoja koskevat tiedot.....	6
3 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET	6
3.1 Ulosottotiedot	6
Ulosottoerusteen määräajan umpeen kulumisen vaikutus	6
Luottotietojen kattavuus.....	7
3.2 Velkajärjestelytiedot.....	9
3.3 Vahvistettuja sovintoja koskevat tiedot.....	10
4 ESITYKSEN VAIKUTUKSET	10
5 ASIAN VALMISTELU	12
6 MUITA ESITYKSEEN VAIKUTTAVIA SEIKKOJA	13
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	14
1 LAKIEHDOTUSTEN PERUSTELUT	14
1.1 Ulosottokaari	14
1 luku Yleiset säännökset	14
1.2 Luottotietolaki	17
2 VOIMAANTULO	19
3 SUHDE PERUSTUSLAKIIN JA SÄÄTÄMISJÄRJESTYS.....	19
LAKIEHDOTUKSET	21
Laki ulosottokaaren 1 luvun 32 §:n muuttamisesta	21
Laki luottotietolain muuttamisesta.....	22
LIITE	24
RINNAKKAISTEKSTIT	24
Laki ulosottokaaren 1 luvun 32 §:n muuttamisesta	24
Laki luottotietolain muuttamisesta.....	26

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Luottotietolaki (527/2007) tuli voimaan 1 päivänä marraskuuta 2007. Lain hyväksyessään eduskunta edellytti, että hallitus ryhtyy viipymättä toimenpiteisiin luottotietolain täydentämiseksi siten, että ulosottorekisterin julkisten tietojen merkitseminen luottotietorekisteriin tulee mahdolliseksi. Eduskuntakäsittelyssä luottotietolain täydentäminen ei ollut aikataulusyistä mahdollista. Tässä esityksessä ehdotetaan laajennettavaksi ulosottorekisteritietojen käyttämistä luottotietotarkoitukseen silloin, kun ulosotto on jatkunut pitkään ja kyseinen velallinen siten käytännössä rinnastuu varattomaan henkilöön.

Hallituksen esityksessä Eduskunnalle luottotietolaiksi ja siihen liittyviksi laeiksi (HE 241/2006 vp) ehdotettiin, että ulosottoa koskevat tiedot poistettaisiin heti, kun rekisterinpitäjä on saanut tiedon siitä, että saatavan täytäntöönpanokelpoisuudelle säädetty aika on kulunut umpeen. Esityksessä pidettiin asianmukaisena ja kohtuullisena ulosottotietojen poistamista heti määräajan umpeen kulumisen jälkeen, vaikka velallista vastaan voidaan nostaa kahden vuoden määräajassa ulosottoerusteen määräajan jatkamiskanne. Lisäksi viitattiin siihen, ettei määräajan jatkamiskanne todennäköisesti toteutuisi useimmissa tapauksissa.

Eduskuntakäsittelyssä kuitenkin katsottiin, ettei maksuhäiriötietojen poistaminen välittömästi määräajan umpeen kulumisen jälkeen ollut luottoriskien hallinnan kannalta perusteltua. Eduskunnan lakivaliokunta totesi mietinnössään (LaVM 32/2006 vp), ettei täytäntöönpanokelpoisuuden määräajan päättymistä sinänsä voida pitää osoituksena siitä, että kyseisen henkilön osalta luotonantajan luottoriski olisi ainakaan merkittävästi alentunut. Valiokunnan mietinnön mukaisesti eduskunta muutti kyseistä säännöstä niin, että ulosottoerusteen määräajan päättymisen ei johda maksuhäiriömerkinnän välittömään poistamiseen luottotietorekisteristä.

Mainittu ratkaisu on kuitenkin johtanut siihen, että velalliset ovat joutuneet keskenään epätasa-arvoiseen asemaan jäljempänä selos-

tettavalla tavalla. Tämän esityksen mukaan ulosottotieto poistettaisiin, kun ulosottoerusteen määräaika on kulunut umpeen ja saatava on siten ulosottokaaren mukaan lopullisesti vanhentunut. Ehdotus vastaa asiallisesti alkuperäistä luottotietolakiesitystä kuitenkin niin, että eduskunnan mainitsemat luottorisikit otettaisiin huomioon siten, että tuomioistuimen päätös määräajan jatkamisesta johtaisi maksuhäiriömerkintään. Näin voidaan turvata lopullisen vanhentumisen tarkoituksellisesti lisäämättä olennaisesti luotonantajan riskiä.

Ulosottokaari (705/2007) on tullut voimaan vuoden 2008 alusta. Ulosottokaaressa säädetään, mitä tietoja ulosottomies saa antaa luottotietotoiminnan harjoittajalle. Näitä säännöksiä muutettaisiin vastaavasti niin, että ulosottomies ilmoittaisi ulosottoerusteen määräajan umpeen kulumisesta joko etukäteen tai velallisen pyynnöstä jälkikäteen luottotietotoiminnan harjoittajille maksuhäiriömerkinnän poistamista varten.

Ulosottokaarta ja luottotietolakia muutettaisiin myös siten, että pitkäkestoisesta ulosotosta annetaan tiedot luottotietotoiminnan harjoittajille. Näin voidaan parantaa luottotietojen kattavuutta ja luotettavuutta. Lähtökohtana kuitenkin on, ettei luottotietorekisterin tietoja ole tarkoitettu ainoaksi tietolähteeksi luottotoiminnassa.

Jos maksuohjelma on määrätty raukeamaan velallisen hakemuksesta, velkajärjestelytiedot ehdotetaan poistettavaksi luottotietorekisteristä kolmen kuukauden kuluessa. Tämän ehdotuksen taustalla on maaliskuun alussa vuonna 2008 voimaan tullut selventävä lainmuutos, jonka mukaan velallisella on aina oikeus saada hänelle vahvistettu maksuohjelma raukeamaan (laki 117/2008, Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain ja velan vanhentumisesta annetun lain muuttamisesta 178/2007 vp).

Esitykseen sisältyy myös muutosehdotus, jonka mukaan asian sopiminen tuomioistuimen vahvistamalla sovinnolla ei johda maksuhäiriömerkinnän tekemiseen. Muutosehdotuksella pyritään edistämään sovintojen tekemistä vielä tuomioistuinvaiheessakin.

2 Nykytila

2.1 Luottotietorekisteriin merkittävät ulosottotiedot ja niiden säilytysaika

Ulosottoperusteen määräajan umpeen kulumisen vaikutus

Ulosottotietoina saadaan tallettaa luottotietorekisteriin ne tiedot, jotka ulosottomies antaa luottotietotoiminnan harjoittajalle ulosotokaaren nojalla. Nykyisin ulosotosta saadaan antaa varattomuusestetietoja ja tietoja suppean ulosoton esteestä. Suppeassa ulosotossa etsitään ainoastaan sellaista omaisuutta, jota ei tarvitse muuttaa rahaksi. Tästä syystä suppeassa ulosotossa ei anneta normaalia varattomuusestetodistusta vaan suppean ulosoton este, joka tarkoittaa sitä, ettei suppean ulosoton kohteeksi sopivaa omaisuutta ole löytynyt. Tämä ei kerro sitä, onko velallisella muuta omaisuutta. Edellä mainitut ulosottotiedot annetaan luottotietotoiminnan harjoittajalle, vaikka ulosottoperusteen määräaika olisi juuri kulumassa umpeen.

Vuonna 2008 ulosotosta annettiin varattomuusestetietoja luottotietotoiminnan harjoittajille yhteensä noin 177 000 kappaletta ja suppean ulosoton esteitä noin 179 000 kappaletta. Yhteensä ulosotosta annettiin luottotietotoiminnan harjoittajille siis noin 360 000 ulosottotietoa maksuhäiriömerkinnän tekemistä varten.

Ulosotto voi päättyä myös muusta syystä kuin velallisen varattomaksi toteamiseen tai suppean ulosottoasian esteeseen. Asia poistetaan silloin ulosotosta niin sanotulla muulla esteellä (ulosotokaaren 3 luvun 95 §:n 2 momentti). Näin käy muun muassa silloin, kun velkojan saatava vanhentuu ulosottoperinnän aikana. Saatava voi vanhentua ulosoton aikana, jos kyseistä vanhentumisaikaa ei voida katkaista. Tällainen vanhentumisaika on esimerkiksi ulosottoperusteen määräaikaan sidottu saatavan lopullinen vanhentuminen. Jos ulosottoasian vireilläolo päättyy tällaiseen muuhun esteeseen, ulosottotietoja ei luovuteta luottotietotoiminnan harjoittajalle, eikä velallisesta siten tehdä maksuhäiriömerkintää. Näin ollen vaikka velallisen palkan tai muun toistuvaistulon ulosmittaus olisi kestänyt pitkään ja on jatkunut vanhen-

tumishetkeen saakka, velallinen välttää maksuhäiriömerkinnän, koska asia kirjataan ulosmuulla esteellä. Sen sijaan sellainen velallinen, jolla ei ollut palkkatuloa tai riittävästi muuta ulosmittauskelpoista varallisuutta ja tämä on todettu vaikkapa vain päivä ennen lopullista vanhentumista, saa maksuhäiriömerkinnän varattomuuden johdosta. Täten velalliset, joiden velat ovat yhtä vanhoja, ovat joutuneet erilaiseen asemaan sen mukaan, oliko toistuvaistulo ulosmitattuna juuri vanhentumishetkellä.

Silloinkin kun velallisen tulon ulosmittaus on jatkunut perittävänä olevan saatavan vanhentumiseen saakka, on syntynyt erilaisia tilanteita sen mukaan, minkälainen velkarakenne kyseisellä velallisella on. Jos velallisella on ollut isojen velkojen lisäksi pieniä velkoja, hänellä on todennäköisesti maksuhäiriömerkintä, vaikka tulon ulosmittaus olisi jatkunut keskeytyksettä lopulliseen vanhentumiseen saakka. Tämä johtuu siitä, että saatavaa, jolle ei kerry edes ulosotokaaren 4 luvun 17 §:ssä säädettyä vähimmäismäärää, ei oteta mukaan ulosmittaukseen vaan pannaan pois ulosotosta varattomuusesteellä. Näin ollen velallinen, jolla on muutama suuri velka, on saattanut säilyttää puhtaat luottotiedot. Sen sijaan velallinen, jolla on sama yhteismäärä velkaa, mutta jakautuneena suuriin ja pieniin velkoihin, on todennäköisesti saanut maksuhäiriömerkinnän.

Saatava vanhentuu siinäkin tapauksessa, että se ei ollut ulosottoperinnässä vanhentumishetkellä. Näiden velallisten asema vaihtelee sen mukaan, missä vaiheessa velkoja on edellisen kerran yrittänyt periä ulosotossa saatavaa, joka on sittemmin vanhentunut. Jos perintäyrityksestä on kulunut kolme vuotta, velallisen luottotiedot ovat siltä osin puhtaat, paitsi jos maksuhäiriötiedon säilytysaika on ollut neljä vuotta. Jos taas saatava on käynyt ulosotossa tätä myöhemmin, luottotiedoissa on varattomuudesta johtuva maksuhäiriömerkintä. Nykyisen lain mukaan maksuhäiriötieto ei poistu, vaikka saatava vanhentuisi lopullisesti ennen tiedon säilytysajan päättymistä.

Velallisten asema on yllä kuvatulla tavalla muodostunut sattumanvaraisten seikkojen johdosta erilaiseksi maksuhäiriömerkintöjen suhteen ja velalliset ovat eriarvoisessa ase-

massa. Yhdenvertaisuusperiaate on kuitenkin keskeinen myös luottotietotoiminnassa. Tämä ilmenee esimerkiksi luottotietolain 11 §:stä, jonka mukaan luottotietotoiminnan harjoittajan on pidettävä huolta siitä, että luottotietorekisteriin merkittävien ja siihen merkittyjen luottotietojen käsittelyssä ja muutoin luottotietotoimintaa harjoitettaessa rekisteröityjä kohdellaan yhdenvertaisesti. Samalla tavalla tulee huolehtia siitä, ettei velallisten yhdenvertaisuus luottotietojen tallettamisessa käytännössä vaarannu eri lakien yhteisvaikutuksen vuoksi.

Maksuhäiriömerkintä vaikeuttaa tuntuvasti henkilön mahdollisuuksia toimia luottomarkkinoilla ja myös esimerkiksi asunnon vuokraamisesta. Ulosottooperusteen määräajalla ja siihen liitettyllä saatavan aineellisella vanhenemisella pyrittiin edistämään ylivelkaantuneiden kansalaisten palaamista takaisin aktiivisiksi toimijoiksi yhteiskunnassa ja säästämään myös yhteiskunnan kustannuksia. Tämän tavoitteen täysimääräistä toteutumista haittaa se, että osalla velallisista on yhä voimassa maksuhäiriömerkintä, vaikka ulosottooperusteen määräaika on kulunut umpeen ja luottotiedot muutoin olisivat puhtaat.

Luottotietojen kattavuus

Ulosottoaaren 1 luvun 31 §:ssä luetellaan julkiset ulosottotiedot. Pykälän mukaan jokaisella on oikeus saada nimeämästään velallisesta yleensä kahdelta vuodelta tietyt tiedot, kuten velallisen henkilötietoja, ulosottoasian perustietoja, hakijan saatavan määrä ja tilitysmäärä sekä estetodistuksen laatu ja päivämäärä. Tiedot annetaan erityisinä todistuksina. Säännöksissä on tasapainotettu yhtäältä julkisuusperiaatteen toteutuminen ulosotossa ja toisaalta velallisen yksityisyydensuoja. Tietoja käytetään jonkin verran myös luottotietotarkoituksessa. Esimerkiksi vuoden 2008 aikana mainittuja todistuksia annettiin yhteensä noin 10 000, joista osaa on käytetty luottokelpoisuuden arvioinnissa ja osaa ulosoton julkisuuden toteuttamiseksi. Ensisijaisesti kysymys on kuitenkin siitä, ettei ulosotto voi olla kokonaan salaista, jolloin tietyt perustiedot tulee olla kaikkien saatavissa.

Nykyisessä järjestelmässä ongelmallista on se, että kun tuomioistuinvaihetta koskevan maksuhäiriömerkinnän säilytysaika päättyy, velallisen luottotiedot saattavat olla ”puhtaat”, vaikka pitkäkestoinen toistuvaistulon ulosmittaus samalla jatkuisi vuosikausia ja velallisella olisi ulosottooperinnassa huomattavan suuret velat. Niin kauan kuin perinnässä olevia tai perintään tulevia asioita ei poisteta varattomuusesteellä, ulosotto jatkuu ilman maksuhäiriömerkintää, kunnes 15 tai 20 vuoden määräaika kuluu umpeen. Tällöin asia poistetaan edellä todetulla tavalla ”muulla esteellä”, joka sekään ei aiheuta maksuhäiriömerkintää.

Luottotietojen kattavuuden ja luotettavuuden kannalta on epäkohta, ettei tietoja pitkäkestoisesta ulosotosta rekisteröidä luottotietorekisteriin. Pitkäkestoisesta toistuvaistulon ulosmittauksesta luotonantaja saa tiedon velallisen itsensä lisäksi vain ulosottorekisteristä.

Ulosottooperusteen määräaika saadaan jatkaa tuomioistuimen päätöksellä kymmenellä vuodella alkuperäisen määräajan päättymisestä ulosottoaaren 2 luvun 26 §:ssä säädettyillä edellytyksillä. Määräajan jatkamiskanteen nostamisesta ei aiheudu maksuhäiriömerkintää. Käytännössä merkintä seuraa vasta, kun asiassa annetaan tuomio ja sen täytäntöönpanossa on todettu varattomuuseste. Määräajan jatkamiskanteita on nostettu varsin vähän, vuonna 2008 tietyvästi alle sata kannetta, joista noin puolet on hylätty. Kuitenkin niissä yksittäistapauksissa, joissa jatkamiskanne on nostettu, on olemassa mahdollisuus, että kyseisen saatavan perintää jatketaan vielä pitkään. Tieto tällaisesta mahdollisuudesta saattaa olla ratkaisevan tärkeä luotonantoa koskevassa harkinnassa.

Nykyisin ulosotosta annetaan tietoja luottotietotoiminnan harjoittajille enintään kahdelta kuukaudelta. Käytännössä tietoja annetaan kuukauden erissä. Kielto antaa kahta kuukautta vanhempia ulosottotietoja johtaa siihen, että toimintaansa aloittava luottotietotoiminnan harjoittaja ei voi tarjota asiakkailleen tietoja niiden luottotietolain mukaiselta säännönmukaiselta säilytysajalta ennen kuin on kerännyt tietoja ulosotosta kolmen vuoden ajan. Tämä hidastaa olennaisesti luottotietotoiminnan aloittamista.

2.2 Velkajärjestelytiedot

Jos yksityishenkilön velkajärjestely raukeaa, sitä koskeva merkintä säilyy kahden vuoden ajan velkajärjestelyrekisterissä (yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun asetuksen, 58/1993, 9 §:n 1 momentin 3 kohta). Tällainen tieto saadaan merkitä myös luottotietorekisteriin, ja se on poistettava kuukauden kuluessa siitä, kun tieto poistetaan velkajärjestelyrekisteristä (luottotietolain 18 §:n 1 momentin 2 kohta).

Maaliskuussa 2008 tuli voimaan täsmentävä lainmuutos, jonka mukaan velallisella on ehdoton oikeus saada maksuohjelma raukeamaan. Tällä pyrittiin siihen, että velallinen voi päästä eroon itselleen epäedulliseksi käyneestä maksuohjelmasta. Uudistuksessa korostettiin, ettei maksuohjelman rauettamisesta yleensä saisi seurata velalliselle haitallisia seurauksia, kuten viivästyskoron maksuvelvollisuutta tai ulosottoerusteen määräajan jatkamista. Näiden tavoitteiden kanssa on jossakin määrin ristiriidassa se, että sen jälkeen kun maksuohjelma on velallisen omasta hakemuksesta määrätty raukeamaan, raukeamisesta säilyy maksuhäiriömerkintä kaksi vuotta.

2.3 Vahvistettuja sovintoja koskevat tiedot

Luottotietolain mukaan maksuhäiriötietoina saadaan luottotietorekisteriin tallettaa myös tiedot maksun laiminlyönnistä, joka on todettu tuomioistuimen vahvistamalla sovinnolla (13 §:n 1 momentin 3 kohta ja 24 §:n 1 momentin 2 kohta). Säännökset lisättiin luottotietolakiin eduskuntakäsittelyssä sillä perusteella, että tuomioistuimen vahvistama sovinto on ulosottokaaren mukaan ulosottoeruste tuomion tavoin.

Sovintoon johtaneen asian taustalla saattaa olla myös niin sanotulla suppealla haastehakemuksella vireille pannuissa asioissa saatavan määrää tai perustetta koskeva epäselvyys, jossa asianosaiset ovat tuomioistuinvaiheessa saavuttaneet yhteisymmärryksen. Näin ollen sovintoon johtaneissa asioissa ei voida sanoa, että kysymyksessä aina olisi maksun laiminlyönti.

Perintäala on saattanut oikeusministeriön tietoon, että nykyinen mahdollisuus rekisteröidä luottotietoihin myös vahvistetut sovinnot on vaikeuttanut sovintojen tekemistä tuomioistuimissa. Tämä on ristiriidassa sen kanssa, että lainsäädännössä muutoin pyritään edistämään sovintoja.

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1 Ulosottotiedot

Ulosottoerusteen määräajan umpeen kuluminen vaikutus

Esityksessä pyritään edesauttamaan niiden velallisten palaamista aktiiviksi toimijoiksi yhteiskuntaan, joita koskevat ulosottoerusteen määräajat ovat kuluneet umpeen. Kun velkaantumisen on kulunut hyvin pitkä aika, on kohtuullista ja asianmukaista, että velallinen saa mahdollisuuden uuteen alkuun ja sen myötä halun taloudelliseen toimeliaisuuteen. Velallisen vapautuminen velkaongelmista säästää myös yhteiskunnan kustannuksia, jotka syntyvät velan perimisestä ja velkaantumisen aiheuttamista ongelmista. Luottotietorekisteriin merkityt ulosottotiedot eivät saisi estää velallisen tilanteen ennallistumista, jos velkaumisesta on kulunut huomattavan pitkä aika.

Ulosottoerusteen määräaika on pitkä, 15 tai 20 vuotta. Se, että velkaantuminen on vanhaa perua ja velallisen velkatilanne on ajan myötä muuttunut hallitsemattomaksi suuren velkamäärän ja pienten tulojen epäsuhteen vuoksi, ei kerro velallisen halusta ja kyvystä hoitaa sellaista velkamäärää, joka hänen tuloillaan on hoidettavissa, jos aiemmat velat poistuvat. Luottotietolain 6 §:n 1 momentin mukaan luottotietoina saa käsitellä vain sellaisia tietoja, jotka ovat tarpeellisia kuvaamaan rekisteröidyn maksukykyä tai maksuhalukkuutta. Jos henkilö on ylivelkaantunut esimerkiksi 15 vuotta aikaisemmin epäonnistuneen yritystoiminnan vuoksi, eikä ole sen jälkeen tuloillaan kyennyt maksamaan saatavaa, henkilön maksukykyä tai maksuhalua mahdollisen uuden luoton suhteen ei välttämättä kuvaa se, että hän on saa-

nut ulosotosta varattomuusmerkinnän tällaisesta vanhasta saatavasta.

Edellä mainituista syistä ja jaksossa 2.1 kuvatun velallisten eriarvoisen aseman korjaamiseksi ehdotetaan, että sen jälkeen kun ulosottooperusteen täytäntöönpanokelpoisuuden määräaika on kulunut umpeen, sitä saatavaa koskeva ulosottotieto poistetaan luottotietorekisteristä.

Poistaminen voi perustua ulosottomiehen jälkikäteiseen peruutusilmoitukseen tai ulosottotiedon antamisen yhteydessä etukäteen ilmoittamaan ajankohtaan. Tällainen etukäteisilmoitus maksuhäiriömerkinnän myöhempää poistamista varten annettaisiin, jos nähdään, että ulosottooperusteen määräaika kuluu umpeen ennen tiedon säilytysajan päättymistä.

Jos kuitenkin velallinen on olennaisesti vaikeuttanut toimillaan velkojan maksunsaantia, on perusteltua, että mahdollinen uusi luotonantaja saa tästä tiedon. Tämän vuoksi ehdotetaan, että luottotietorekisteriin saataisiin merkitä maksuhäiriötieto silloin, kun tuomioistuimien päätöksellään jatkanut ulosottooperusteen määräaika. Määräajan jatkamisen edellytykset ulosottokaaren 2 luvun 26 §:ssä ovat tiukat, ja tämä näkyikin siinä, että jatkamiskanteita on tietyvästi nostettu hyvin vähän. Voidaan lähteä siitä, ettei velkoja oikeudenkäyntikurssillaan nosta kanteita asioissa, joissa ei ole selvästikään menestymisen mahdollisuuksia. Kun lisäksi kanteen nostavan velkojan intressi otaksuttavasti on huomattava, voidaan pitää luotonantajan luottoriskin kannalta perusteltuna, että ulosottooperusteen määräajan jatkamisen jälkeen saadaan tehdä maksuhäiriömerkintä maksamatta olevasta saatavasta. Merkintä voitaisiin siis tehdä odottamatta tuomion tulemistakin lainvoimaiseksi ja jo ennen kuin velallinen on mahdollisesti todettu ulosotossa varattomaksi. Jos kuitenkin jatkamistuomio kumotaan, maksuhäiriömerkintä poistetaan heti, kun rekisterinpitäjälle annetaan tästä tieto.

Esityksen pohjalla olevassa työryhmän ehdotuksessa esitettiin, että jo jatkamiskanteen nostamisesta olisi tehty luottotietorekisteriin merkintä. Tästä kuitenkin luovuttiin lausuntokierroksella esiin tuotujen oikeusturvaongelmien vuoksi. On nimittäin vaarana, että

velkoja omista henkilökohtaisista syistä perusteetta nostaa määräajan jatkamiskanteen aiheuttaakseen velalliselle maksuhäiriömerkinnän. Yksittäistapauksissa tämä saattaisi johtaa kohtuuttomaan lopputulokseen. Kun lisäksi velkoja voi nostaa ulosottooperusteen määräajan jatkamiskanteen jo ennen määräajan päättymistä, velkojat voivat omin toimin pienentää riskejä luotonannossa.

Muu kuin ulosottooperusteen määräajan umpeen kulumiseen perustuva saatavan lopullinen vanhentuminen ei johtaisi maksuhäiriömerkinnän poistamiseen. Esimerkiksi veroilla on lyhyt viiden vuoden vanhentumis aika, jota ei voida rinnastaa vähintään kolme kertaa pidempään ulosottooperusteen määräaikaan.

Luottotietojen kattavuus

Luottotietojen kattavuuden ja luotettavuuden parantamiseksi ehdotetaan, että luottotietorekisteriin merkittäisiin tieto pitkäkestoisesta ulosotosta. Rahoittajan luottoriski saattaa olla huomattava silloin, kun luotonhakijana on pitkäaikainen ulosottovelallinen. Luotonantaja voi pyytää luonnollisesti tietoja velalliselta itseltään, mutta on luottotietotoiminnan perusajatuksen mukaista, että tiedot velkaongelmista ovat myös tarkistettavissa. Nykyisin tällaisen tiedon velkoja on saanut vain ulosottorekisteristä pyytämällä velallista koskevan todistuksen. Nyt ehdotetaan, että pitkäkestoinen toistuvaistulon ulosmittaus merkittäisiin myös luottotietoihin.

Tietoja ei sen sijaan annettaisi ulosottoasian vireille tulosta. Ulosottoasioita on viime vuosina tullut vireille 2,2—2,7 miljoonaa vuosittain, joten ulosottoasian vireille tulon merkitseminen luottotietoihin johtaisi huomattavaan maksuhäiriömerkintöjen määrän lisääntymiseen. Silloin kun saatava on maksettu ulosottoon maksukehotusaikana, kyseisestä ulosottoasiasta ei tule merkintää edes ulosoton julkisiin tietoihin. Liian varhainen ulosottotiedon antaminen luottotietoihin johtaa helposti yksityiset velalliset ja yritykset vaikeuksiin, vaikka kyseessä olisi ohimenevä ongelma. Harvinaista ei ole sekään, että esimerkiksi ulkomailla oleskelun tai muun syyn vuoksi myös maksukykyisiä ja maksuhaluisia

henkilöitä joutuu ulosottoon suoraan ulosotokelpoisista saatavista. Olisi kohtuutonta, jos tällöinkin seurauksena olisi vuosikausia kestävä maksuhäiriömerkintä. Kun yksipuolisesta tuomiosta seuraa maksuhäiriömerkintä ja kun toisaalta myös pitkäkestoinen ulosotto johtaisi maksuhäiriömerkinnän tekemiseen, luottotietojen kattavuus olisi suhteellisen hyvä. Pelkkää ulosoton vireilletulotietoa ei voida pitää sellaisena luottotietolain 6 §:n 1 momentissa tarkoitettuna tietona, joka on tarpeellinen ja asianmukainen kuvaamaan henkilön maksukykyä tai maksuhalukkuutta.

Ulosoton tiedot olisivat edelleen julkisia ulosottokaaren 1 luvun 31 §:n mukaisesti. Kyse on tältä osin julkisuusperiaatteen toteuttamisesta ulosotto toiminnassa. Viranomais toiminnan henkilötietorekisterien osittainen tai täydellinen julkisuus ei kuitenkaan tarkoita sitä, että julkisia tietoja voitaisiin käyttää vapaasti. Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 16 §:n 3 momentin mukaan viranomaisen henkilörekistereissä olevista tiedoista saa antaa kopion, jos luovutuksensaajalla on henkilötietojen suoja koskevien säännösten mukaan oikeus tallettaa ja käyttää sellaisia henkilötietoja. Yleisen henkilötietojen suojan mukaan henkilötietojen käyttö edellyttää, että tietojen käsittely on tarpeellista kyseisessä toiminnassa. Ei siis ole asianmukaista, että viranomaistoiminnan julkisuuteen vedoten vaaditaan kaikkien velallistietojen käytettävyyttä yksityisenä liiketoimintana harjoitettavassa luottotietotoiminnassa silloin, kun toiminnan yleisen luotettavuuden kannalta tällaisten tietojen rekisteröinti ei ole tarpeellista ja saattaa päinvastoin aiheuttaa vahinkoa yksityisille kansalaisille ja yrityksille.

Näistä syistä ulosoton julkisten tietojen antaminen muista kuin varattomuustapauksista rajoitettaisiin pitkäkestoiseen ulosottoon. Tämä koskisi myös yritysten ulosottotietoja. Yritysten kohdalla ulosotto johtaa varsin nopeasti joko saatavan maksamiseen konkurssin välttämiseksi tai varattomuuden toteamiseen, josta seuraa maksuhäiriömerkintä. Yrityksen saaman tulon pitkäkestoinen ulosmittaus on harvinaista.

Merkitystä ei olisi sillä, miksi ulosmittaus on pitkäkestoinen. Olipa syynä muutama suuri yksittäinen velka tai velallisen tapa hoi-

taa maksunsa ulosoton kautta, luotonmyöntäjälle on merkityksellistä saada tieto pitkään jatkuneesta ulosotto perinnästä. Tosin elatusavun perinnässä tilanne saattaa olla se, että velallisella ei ole erääntynyttä velkaa ulosotossa, vaan hän suorittaa ulosoton kautta niin sanottua juoksevaa elatusapua sitä mukaa kuin sitä erääntyy. Taustalla saattavat olla muut syyt kuin maksukyvyttömyys. Tätä – sinänsä harvinaista tilannetta – varten ei kuitenkaan ole perusteltua luopua siitä kaikkia velallisia yhdenmukaisesti kohtelevasta ja käytännössä helposti sovellettavasta säännöstä, että ainoa pitkäkestoisen ulosoton kriteeri on ulosoton kesto aika. Halutessaan elatusvelvollinen voi käyttää hyväkseen mahdollisuutta pyytää rekisteriin täydentäviä tietoja maksuhäiriömerkintään johtaneista syistä luottotietolain 13 §:n 2 momentin perusteella.

Pitkäkestoisuuden rajaksi ehdotetaan kahta vuotta. Velallisilta keskimäärin kuukaudessa kertyvät määrät ovat suhteellisen pieniä. Jos esimerkiksi velalliselta ulosmittatusta toistuvaistulosta tilitetään velkojille kuukausittain 100 euroa, kahdessa vuodessa kertyy 2 400 euroa. Tätä suurempi velkamäärä suhteessa tuloihin johtaa silloin tässä esityksessä tarkoitettuun pitkäkestoiseen ulosottoon.

Kahden vuoden rajaa on käytetty pitkäkestoisuuden mittapuuna myös ulosottomaksujen osalta. Sen jälkeen kun velalliselta on peritty toistuvaistulon ulosmittauksessa kahden vuoden ajalta taulukkomaksuja yhteensä vähintään 18 kuukaudelta, taulukkomaksujen perintää ei jatketa (ulosottomaksuista annetun lain, 34/1995, 5 §:n 4 momentti). Tätä samaa kriteeriä sovellettaisiin jatkossa myös maksuhäiriötietojen tallettamiseen.

Muutoinkin ulosottoa, joka on jatkunut kaksi vuotta mahdollisin lyhyehköin tauoin, voidaan pitää osoituksena siitä, etteivät velallisen maksuvaikeudet ole tilapäisiä. Maksukyvyttömyydellä tarkoitetaan lainsäädännössä yleisesti sitä, että velallinen on muutoin kuin tilapäisesti kykenemätön maksamaan velkojaan niiden erääntyessä. Tähän nähden kahden vuoden rajaa voidaan pitää sopivana ja perusteltuna. Jos perintä kestää yli kaksi vuotta, velallisen tulojen ja velkojen välillä vallitsee sellainen epäsuhta, että kyseisen velallisen lisävelkaantuminen on syytä estää.

Toisaalta se, että tieto annettaisiin vasta kahden vuoden kuluttua, kun pitkäkestoisuus on todettu, kannustaa velallista järjestämään asiansa sitä ennen. Velallinen voi saada järjestellyksi huomattavatkin velat vapaaehtoisin järjestelyin. Etukäteen arvion tekeminen siitä, kenen kohdalla ulosotto perintä tulee kestämään yli kaksi vuotta, on aina epävarmaa. Tilastojen mukaan valtaosalla velallisista ulosotto kestää alle kaksi vuotta. Esimerkiksi vuonna 2008 yli 93 prosenttia velallisista oli ulosotossa alle kaksi vuotta. Osalla niistä velallisista, joiden osalta ulosotto kestää yli kaksi vuotta, on voimassa jokin muu maksuhäiriömerkintä, esimerkiksi tieto yksipuolisesta tuomiosta tai aikaisemmin todettu varattomuusmerkintä.

Maksuhäiriömerkintöjä ei tehtäisi, jos ulosotto on ollut vireillä pitkään muusta syystä kuin toistuvaistulon ulosmittauksen vuoksi. Muissa tapauksissa ei ole löydettävissä samanlaista selkeää perustetta. Esineulosmittauksen loppuun saattaminen saattaa kestää kauan esimerkiksi siitä syystä, että ulosotto on tuomioistuimen päätöksellä määrätty keskeytettäväksi. Myös velalliselle kuuluvan omaisuuden selvittämistoimien kesto ja keston syy voivat vaihdella tuntuvas-ti.

Esityksessä ei ehdoteta, että ulosotosta annettaisiin kahta kuukautta vanhempia tietoja. Tätä vanhempien tietojen antaminen etenkin laajana tietomäärän kertaluovutuksena kylläkin edistäisi kilpailua luottotietotalalla helpottamalla ja nopeuttamalla toiminnan aloittamista. Ongelmana on kuitenkin se, että ulosotossa ei ole enää jälkikäteen saatavilla virheettömiä luottotietoja. Sen jälkeen kun tiedot on luovutettu luottotietotoiminnan harjoittajille, mahdolliset poistot, korjaukset ja lisämerkinnät tehdään suoraan luottotietorekisteriin. Näin ollen ulosottorekisteristä on saatavissa vain se tietoa, joka on ollut pohjana maksuhäiriötiedoille, mutta joka ei enää ole ajantasainen. Saattaisi käydä niin, että henkilö, jolla on puhtaat luottotiedot esimerkiksi ulosotto-perusteen kumoamisen vuoksi, joutuisi uudestaan maksuhäiriömerkinnän kohteeksi. Ei voida myöskään pitää kohtuullisena sitä, että vastuu tietojen oikeellisuudesta siirrettäisiin velalliselle olettamalla, että rekisteröinnin alkaessa hänelle luotto-

tietolain 29 §:n 1 momentin mukaan annettavassa ilmoituksessa olevat tiedot ovat oikeita, jollei velallinen ole niitä korjannut.

Oikeusministeriön saaman tiedon mukaan alalla jo pitkään toimineen yhtiön lisäksi myös muutama muu yhtiö on tehnyt ilmoituksen luottotietotoiminnan aloittamisesta tietosuojavaltuutetun toimistoon. Näin ollen kilpailu ei ole estynyt ulosottotietojen ajallisten luovutusrajoitusten vuoksi. Rekisteröityjen oikeusturva tulee asettaa nopean alalle pääsyn edelle.

3.2 Velkajärjestelytiedot

Esityksessä ehdotetaan, että velkajärjestelytiedot poistetaan luottotietorekisteristä kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun velallinen osoittaa, että maksuohjelma on määrätty raukeamaan hänen omasta hakemuksestaan. Kolmen kuukauden säilytysaikana velkojat voivat ryhtyä etunsa valvomiseksi tarpeelliseksi katsomiinsa toimiin.

Velkajärjestelyä koskevat tiedot jäisivät kuitenkin edelleen julkiseen velkajärjestelyrekisteriin. Velkajärjestelytiedot voitaisiin siis poistaa luottotietorekisteristä ennen velkajärjestelyrekisteristä poistamista. Tässäkin on kysymys julkisuusperiaatteen toteuttamisesta. Ei voida pitää hyväksyttävänä, että rauennut velkajärjestely voisi jäädä kokonaan salaiseksi edes silloin, kun maksuohjelma raukeaa velallisen hakemuksesta.

Sen sijaan maksuhäiriötietona velkajärjestelyn oma-aloitteisella raukeamisella ei voida katsoa olevan niin olennaista merkitystä, että tarvetta sen rekisteröintiin voitaisiin pitää painavampana kuin maksuhäiriömerkinnästä kyseiselle henkilölle aiheutuvaa haittaa. Syy maksuohjelman rauettamiseen lienee yleensä se, että ohjelmaan kuuluvat velat ovat joko vanhentuneet tai sellaisia määrältään, että velallinen kykenee ne maksamaan. Jos taas velallisella on vanhentumattomia velkoja jäljellä, eikä hän maksa tällaisia velkoja, niitä voidaan periä ulosottoteitse. Jos velkojalla ei ole ulosotto-perustetta, yksipuolisen tuomion hankkiminen johtaa maksuhäiriömerkintään. Jollei ulosotossa sitten löydy riittävästi varoja, asiassa annetaan tiedot luottotietotoiminnan harjoittajalle varattomuusestetodistuksen

tai myöhemmin pitkäkestoisen ulosoton perusteella.

Rauennutta velkajärjestelyä koskevan tiedon poistaminen ei vaikuttaisi mahdollisten muiden maksuhäiriötietojen säilytysaikoihin. Jos velallisella on maksuhäiriötieto esimerkiksi yksipuolisen tuomion tai ulosotossa todetun varattomuuden johdosta, ne säilyisivät luottotietorekisterissä normaaliin tapaan.

3.3 Vahvistettuja sovintoja koskevat tiedot

Esityksessä ehdotetaan, että luottotietolaisista poistetaan säännökset, joiden mukaan tuomioistuimen vahvistama sovinto johtaa maksuhäiriömerkinnän tekemiseen. Muutoksen avulla pyritään edistämään sovintoja. Tämä tavoite on omaksuttu myös muualla lainsäädännössä, esimerkiksi riita-asioiden sovittelusta yleisissä tuomioistuimissa annetussa laissa (663/2005).

Kuten edellä todettiin, sovittu asia on saatanut olla epäselvä myös silloin, kun kyse on ollut suppealla haastehakemuksella vireille pannuista asioista. Kun vahvistettu sovinto on ulosottoperuste, maksuhäiriömerkintä seuraa ulosottoasiassa, jollei velallinen sittemmin kykene maksamaan sovittua määrää. Siirtymäsäännöksissä mahdollistettaisiin jo tehtyjen maksuhäiriömerkintöjen poistaminen, jos velallinen osoittaa, että merkintä perustuu sovintoon, jonka tuomioistuin on vahvistanut. Ilman pyyntöä tällaisia maksuhäiriömerkintöjä ei ryhdyttäisi poistamaan, koska velallisilla on usein lukuisia maksuhäiriömerkintöjä, jolloin yhden merkinnän poistamisella ei ole käytännön merkitystä ja seurauksena olisi vain turhia kustannuksia.

4 Esityksen vaikutukset

Esityksen eräänä tavoitteena on tukea velallisia, joiden velat ovat vanhaa perua edistämällä heidän taloudellisen tilanteensa tasapainottumista ja samanlaisia taloudellisia toimintamahdollisuuksia kuin muilla kansalaisilla. Ulosottoperusteen määräajan umpeen kulumiseen sidottu vanhentuminen on velka-kohtainen. Kyseessä ei siten ole kertakaikkinen veloista vapauttava järjestelmä. Niiden

velallisten, joita koskevat maksutuomiot on annettu 1990-luvun alkupuolella, velkavastuu päättyy lähivuosina tai on jo päättynyt. Tällaisten velallisten määrää on vaikea arvioida. Edes tietoa siitä, kuinka paljon sellaisia lama-ajan velallisia on, jotka eivät ole olleet velkajärjestelyssä, ei ole. Esitetyt arviot ovat olleet 30 000—60 000 välillä.

Ulosoton tilastosta saatavan tiedon mukaan noin 5 500 velallista pääsi vuonna 2008 ulosotosta kokonaan pois ulosottoperusteen määräajan umpeen kulumisen vuoksi. Luku ei kuitenkaan kerro kokonaan heidän velkatilannettaan. Lisäksi on olemassa todennäköisesti tuhansia lama-ajan velallisia, joiden saavat eivät ole olleet ulosottoerinnässä viime vuosina. Erityisesti niille velallisille, joilla ei ole jo lakanneiden lama-ajalta peräisin olevien velkavastuiden lisäksi uudempia velkoja, ehdotus merkitsisi mahdollisuutta jatkaa ilman maksuhäiriömerkintöjä. Voidaan arvioida, että tällaisia velallisia on tuhansia, ja heitä tulee muutaman seuraavan vuoden aikana lisää, kun vanhojen ulosottoperusteiden määräaika yksi kerrallaan kuluu umpeen.

On luultavaa, että maksuhäiriömerkinnän poistuminen aktivoi velallisia etenkin, jos he ovat vielä työikäisiä. Tästä aiheutunee yhteiskunnalle jossakin määrin säästöjä, mutta niiden määrää ei voida edes summittaisesti arvioida.

Lopullisesti vanhentuneita saatavia koskevien maksuhäiriömerkintöjen poistaminen saattaa jonkin verran nostaa luotonantajan riskiä. Kuitenkin kokonaan puhtaat luottotiedot saisi vain sellainen velallinen, jonka kaikki saavat ovat lopullisesti vanhentuneet eikä hän myöskään myöhemmin ole velkaantunut lisää. Niillä velallisilla, jotka ovat laiminlyöneet myös myöhemmin syntyneiden velkojen maksamisen, jäisi yleensä voimaan tuoreempia maksuhäiriömerkintöjä.

Toisaalta luotonantajan luottoriskiä jonkin verran pienentää se, että ulosottoperusteen määräajan jatkamistuomio merkittäisiin luottotietoihin. Näin ollen ne velalliset, jotka ovat tuomioistuimen päätöksen mukaan aktiivisin toimin olennaisesti vaikeuttaneet velkojen maksunsaantia, voitaisiin rekisteröidä. Kun lisäksi ehdotuksessa laajennettaisiin luottotietojen kattavuutta koskemaan myös pitkäaikaista ulosottoa, ehdotus ei kokonai-

suutena merkittävällä tavalla lisää luotonantajan riskejä.

Ehdotettujen siirtymäsäännösten mukaan ulosottomies ilmoittaa viran puolesta luottotietotoiminnan harjoittajille maksuhäiriömerkinnät, jotka ovat sellaisilla velallisilla, joiden kaikki ulosotossa olleet saatavat ovat jo lopullisesti vanhentuneet. Tästä aiheutuu ulosottolaitokselle kertameno, joka ei kuitenkaan vaadi lisärahoitusta.

Esityksen mukaan luottotietorekisteriin merkittäisiin myös pitkäkestoiset toistuvaistulon ulosmittaukset. Rajana olisi edeltäneen kahden vuoden aikana yhteensä 18 kuukauden ajan jatkunut palkan, eläkkeen tai muun toistuvaistulon ulosmittaus. Ehdotus tarkoittaisi sitä, että osa velallisista saisi maksuhäiriömerkinnän, vaikka on tähän saakka siltä välttynyt. Tarkkaa tietoa siitä, kuinka monta velallista tämä vuosittain koskisi, ei ole. Suuntaa voidaan saada luvuista, jotka kertovat siitä, kuinka moni ulosottovelallinen on vapautunut taulukkomaksusta kahden vuoden ulosoton jälkeen. Vuonna 2008 tällaisia velallisia oli noin 8 000. Kuitenkin osalla näistäkin velallisista on maksuhäiriömerkintä, koska tuomioistuinvaihetta koskeva tieto on vielä voimassa tai koska ulosottoon ei ole otettu jako-osuudeltaan liian pieniä saatavia ja niistä on annettu varattomuuseste. Voidaan arvioida, että joka tapauksessa vuosittain tuhansille velallisille aiheutuisi maksuhäiriömerkintä pitkäkestoisien ulosoton johdosta. Uudet maksuhäiriömerkinnät vaikeuttavat monin tavoin niiden velallisten elämää, jotka merkinnän saavat, esimerkiksi asunnon vuokraaminen tai puhelinliittymän saanti tavanomaisiin ehdoin vaikeutuu. Kuitenkaan uusi maksuhäiriömerkintä ei ole kuluttajansuojalain (38/1978) mukaan peruste irtisanoa luottosuhdetta, jonka hoitamisessa ei ole ollut ongelmia.

Maksuhäiriömerkinnän aiheuttamista ongelmista huolimatta voidaan katsoa, ettei luottotietojen puhdistuminen ”itsestään” pitkäkestoisien ulosoton aikana ole perusteltua, aiheuttaahan esimerkiksi saatavan kokonaan maksaminenkin vain maksuhäiriötiedon säilytysajan lyhentymisen, ei poistamista.

Esityksessä ehdotetaan kohtuuttomuuksien välttämiseksi kahden vuoden siirtymäaikaa ennen kuin ulosoton pitkäkestoisuudesta ryh-

dytään antamaan tietoja. Näin velallisille jäisi aikaa pyrkiä järjestämään taloudellista tilannettaan ja hoitaa velkojaan niin, että merkintä pitkäkestoisesta ulosotosta voitaisiin välttää.

Ulosoton pitkäkestoisuuden seuranta on tarkoitus toteuttaa tietojärjestelmän avulla. Tämä aiheuttaa jossakin määrin kustannuksia ulosoton tietojärjestelmän muuttamiseksi. Kustannukset eivät kuitenkaan vaadi lisärahoitusta. Kaksi vuotta on pitkäkestoisuuden rajana myös taulukkomaksujen perinnässä, ja tietojärjestelmässä tämä aikaraja on jo otettu huomioon. Muutos toteutetaan ULJAS-tietojärjestelmän käyttämiseen ja ylläpitämiseen varatuista varoista.

Uudistuksen toteuttaminen edellyttää, että ulosottotiedot on merkitty luottotietorekisteriin eritellysti, toisin sanoen velkakohtaisesti. Jos kuitenkin useampi velka on tuomittu maksettavaksi samassa ulosottooperusteessa, niitä ei yleensä pystytä erottelemaan. Tässä tapauksessa maksuhäiriömerkintöjen tulee olla ulosottoerustekohtaisia. Luottotietolain 13 §:n 3 momentin mukaan luottotietorekisterin pitäjän on, jos se on rekisterinpitäjälle toimitettujen tietojen perusteella mahdollista, merkittävä rekisteriin, mitkä merkinnät aiheutuvat saman saatavan laiminlyönnistä.

Ehdotuksen mukaan ulosottoviranomaiset toimittavat ulosoton tiedot velka- tai ulosottoerustekohtaisesti, joten samalla tavalla eritellyinä tiedot tulee merkitä luottotietorekisteriin. Luottotietotoiminnan harjoittajat joutuvat järjestämään toimintansa niin, että tietojen poistaminen ja korjaaminen sekä lisätietojen merkitseminen on mahdollista velkakohtaisesti, tai jos useita saatavia on vahvistettu maksettavaksi samassa ulosottoerusteessa, ulosottoerustekohtaisesti. Luottotietolain 2 §:n mukaan rekisteröidyillä on oikeus tulla arvioituksi oikeiden ja asianmukaisten tietojen perusteella.

Velkajärjestelytietojen poistamisella luottotietorekisteristä ei liene merkittäviä käytännön vaikutuksia. Velallisen omasta hakemuksesta raukeamaan määrättyjen maksuohjelmien määrän odotetaan jäävän jatkossakin vähäiseksi ja yhä vähenevän velkojen vanhentumisesta johtuvan siirtymävaiheen jälkeen.

Myöskään vahvistettua sovintoa koskevien tietojen rekisteröimättä jättämisellä ja jo re-

kisteröityjen tietojen poistamisella velallisen pyynnöstä ei odoteta olevan merkittäviä käytännön vaikutuksia luottotietotoiminnan kannalta.

5 Asian valmistelu

Eduskunta edellytti luottotietolain säätämisen yhteydessä vuonna 2006, että hallitus ryhtyy viipymättä toimenpiteisiin luottotietolain täydentämiseksi siten, että ulosottorekisterin julkisten tietojen merkitseminen luottotietorekisteriin tulee mahdolliseksi. Valmistelun aloittamiseen vaikutti myös se, että velalliset ovat joutuneet edellä todetulla tavalla epätasa-arvoiseen asemaan maksuhäiriömerkintöjen suhteen.

Näistä syistä oikeusministeriö asetti 10.10.2008 työryhmän valmistelemaan luottotietolainsäädännön tarkistamista. Työryhmän toimeksiannon mukaan sen tuli ensinnäkin laatia ehdotus luottotietolain ja ulosotto-kaaren muuttamiseksi niin, että ulosottorekisteriin merkittävät asianhallintatietoja voitaisiin nykyistä laajemmin merkitä luottotietorekisteriin. Erityisesti työryhmää pyydettiin kiinnittämään huomiota pitkäaikaiseen toistuvaistulon ulosmittaukseen. Tavoitteeksi asetettiin parantaa luottotietojen luotettavuutta pitkäkestoisen ulosoton tilanteessa. Uudistus ei kuitenkaan saa toimeksiannon mukaan johtaa siihen, että suuri määrä kansalaisia joutuu maksuhäiriörekisteriin tilapäisten maksuongelmien vuoksi.

Toiseksi työryhmän tuli arvioida mahdollisuutta poistaa maksuhäiriömerkintä heti sen jälkeen, kun ulosottooperusteen täytäntöönpanokelpoisuuden määräaika on kulunut umpeen. Tältä osin tavoitteeksi asetettiin ylivelkaantuneiden kansalaisten palaaminen yhteiskunnan aktiiviksi toimijoiksi. Asettamispäätöksessä todetaan, että tämä tavoite on yhdenmukainen saatavan lopullista vanhennumista koskevien säännösten kanssa. Työryhmän tuli myös pohtia, mikä merkitys mahdollisella ulosottooperusteen määräajan jatkamiskanteella on.

Vielä työryhmän tuli arvioida, voidaanko nykyistä vanhempia tietoja antaa toimintaansa aloittavalle luottotietotoiminnan harjoittajalle. Lisäksi työryhmän harkintaan jätettiin,

puututaanko luottotietosäännöksiin, jotka koskevat velkajärjestelytietoja.

Myöhemmin työryhmän tehtäväksi myös annettiin pohtia vahvistettujen sovintojen merkitystä luottotietojen kannalta.

Työryhmä kuuli työnsä aikana toimeksiannon mukaisesti tietosuojavaltuutettua, Suomen Kuluttajaliittoa, luotto- ja perintä-alaa (Suomen Perimistöimistojen Liitto ry ja Optum Perintäpalvelut), luottotietotoiminnan harjoittajaa (Suomen Asiakastieto Oy) ja talous- ja velkaneuvonnan edustajaa.

Työryhmä antoi mietintönsä 10.2.2009 (Luottotietolain muuttaminen, työryhmämietintö 2009:2, oikeusministeriö). Työryhmän mietintö oli yksimielinen.

Oikeusministeriö pyysi työryhmän ehdotuksesta lausunnon 31 eri viranomaiselta, järjestöltä ja yritykseltä. Lausuntoja saapui 23. Lausunnoista on laadittu tiivistelmä (Lausuntoja ja selvityksiä 2009:9, oikeusministeriö).

Lähes kaikki lausunnonantajat pitivät ehdotuksia pääosin kannatettavina. Erityisesti maksuhäiriötiedon poistamista ulosottooperusteen määräajan umpeuduttua pidettiin tärkeänä. Tietojen poistamista vastusti ainoastaan yksi lausunnonantaja.

Useimmat lausunnonantajat kannattivat myös tietojen antamista pitkäkestoisesta ulosotosta. Osa lausunnonantajista kiinnitti huomiota maksuhäiriömerkinnän haitallisiin seurauksiin velalliselle ja siihen, että tällainen merkintä saattaa estää maksusuunnitelmien ja maksusopimusten tekemistä. Toisaalta osa lausunnonantajista piti perusteltuna ja velallisen oman edun mukaisena sitä, että maksuhäiriömerkintä katkaisee velallisen velkaantumiskierteen.

Työryhmän mietinnön mukaan jo ulosottooperusteen jatkamiskanteen nostamisesta olisi seurannut maksuhäiriömerkintä. Eräissä lausunnoissa kiinnitettiin huomiota tästä mahdollisesti aiheutuviin kohtuuttomuuksiin yksittäistapauksissa. Tässä esityksessä ehdotetaan, että vasta tuomioistuimen päätös, jossa määräaika jatketaan, johtaisi maksuhäiriömerkintään.

Eräissä lausunnossa kiinnitettiin huomiota siihen, että riittävä siirtymäaika on tarpeen ennen kuin tietoja pitkäkestoisesta ulosotosta ryhdytään antamaan luottotietotoiminnan harjoittajille. Jatkovalmistelussa päädyttiin

sille kannalle, että siirtymäaika olisi yhden vuoden sijasta kaksi vuotta.

6 Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

Euroopan komissio on perustanut vuonna 2008 asiantuntijaryhmän (Expert Group on

Credit Histories, EGCH). Työryhmän tehtävänä on selvittää ratkaisuja, jotka edistävät luottotietojen saatavuutta Euroopan unionin alueella. Huomioon tulee ottaa myös kuluttajansuoja- ja tietosuojanäkökohdat. Työryhmä antaa suositusraporttinsa vuoden 2009 aikana.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut

1.1 Ulosottokaari

1 luku Yleiset säännökset

32 §. *Tiedot luottotietotoiminnan harjoittajille.* Pykälässä säädetään siitä, mitä tietoja ulosottolaitos antaa luottotietotoiminnan harjoittajalle. Nykyisten estetietojen lisäksi ulosottotietoina annettaisiin tieto pitkäkestoisesta ulosotosta. Lisäksi pykälää muutettaisiin yleisperusteluissa todetuista syistä siten, että ulosottoperusteen määräajan umpeen kuluminen johtaisi sitä saatavaa koskevan maksuhäiriömerkinnän poistamiseen.

Pykälän *1 momentin* mukaan luottotietotoiminnan harjoittajilla olisi oikeus saada salassapitovelvollisuuden estämättä luottotietotoiminnassa tarpeelliset asianhallintatiedot pyyntöä edeltävien kahden kuukauden ajalta niistä ulosottoasioista, joissa on annettu varattomuusestetodistus tai 3 luvun 107 §:ssä tarkoitettu suppean ulosoton estetodistus.

Tiedot annettaisiin myös silloin, kun toistuvaistulon ulosmittaus on jatkunut edeltäneen kahden vuoden aikana yhteensä vähintään 18 kuukautta. Näissä tapauksissa kyseessä olisi *pitkäkestoinen ulosotto*.

Momentti vastaa aikaisempaa sen osalta, että tietoja saadaan antaa salassapitovelvollisuuden estämättä ja kahdelta kuukaudelta. Käytännössä tietoja annetaan kuukauden erissä. Estettä tämän käytännön jatkumiselle ei ole.

Momentissa hiukan nykyistä täsmällisemmin ilmaistaisiin se, että esteellä tarkoitetaan nimenomaan varattomuusestettä. Merkitystä ei ole sillä, onko kyseessä varattomuuseste vai varattomuus- ja tuntemattomuuseste. Kummastakin säädetään lain 3 luvun 95 §:n 1 momentissa. Sen sijaan mainitun pykälän 2 momentissa tarkoitettu niin sanottu ”muu este” ei johda maksuhäiriömerkintään.

Nykyiseen tapaan tiedot annettaisiin myös suppean ulosottoasian esteestä, josta säädetään lain 3 luvun 107 §:ssä. Luvun 99 §:ssä tarkoitetusta ilman vireillepanoa annettavasta varattomuustodistuksesta tietoja ei annettaisi jatkossakaan.

Momentissa tarkoitetaan luottotietotoiminnan harjoittajia monikossa. On odotettavissa, että alalle tulee lisää toimijoita. Momentissa myös aiempaa rajatumminkin tarkoitettaisiin vain luottotietotoiminnassa tarpeellisia asianhallintatietoja. Tarpeellisuuden arvio ulosottomies. Esimerkiksi velallisen maksuyhteystietoja, jotka nekin kuuluvat asianhallintatietoihin, ei annettaisi, kuten ei tähänkään saakka. Asiallista muutosta nykyiseen käytäntöön ei tarkoiteta.

Uutta olisi se, että varattomuustietojen ja suppean ulosoton esteiden lisäksi tiedot annettaisiin pitkäkestoisesta ulosotosta. Kyseessä tulee olla palkan, eläkkeen tai muun ulosottokaareissa tarkoitettujen toistuvaistulon ulosmittaus, joka on jatkunut kaksi vuotta niin, että ulosmittausaika on kertynyt yhteensä vähintään 18 kuukautta. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että kyseisen velallisen velkojen perimiseksi on ollut voimassa maksukielto kaksi vuotta mahdollisin lyhyin tauoin. Merkitystä ei olisi sillä, onko ulosmittaus ollut välillä keskeytyneenä vapaakuukausien vuoksi. Asia on kuitenkin ollut vapaakuukausienkin aikana vireillä. Jos taas asian tai asioiden vireilläolo välillä päättyy, ulosotosta annetaan estetodistus, josta tulee maksuhäiriömerkintä normaaliin tapaan.

Pitkäkestoisuuden kannalta ei olisi merkitystä sillä, kuinka monta saatavaa on ollut perinnässä ja ovatko perinnässä olleet saatavat saman hakijan vai eri hakijoiden. Velallisella saattaa olla yksi tai useampi niin huomattava velka, etteivät tulot ole riittäneet niiden maksamiseen kahden vuoden aikana. Pitkäkestoinen ulosotto voi johtua myös siitä, että velallisella on jatkuvasti ulosotossa eri velkoja siinä määrin, että toistuvaistulon ulosmittaus on jatkunut kahden vuoden aikana vähintään 18 kuukautta.

Merkintä pitkäkestoisesta ulosotosta saataisiin säilyttää normaali luottotietolaisissa säädetty säilytysaika, toisin sanoen kahdesta neljään vuotta tilanteesta riippuen. Estettä ei olisi sille, että tiedot ulosoton pitkäkestoisuudesta annetaan uudestaan. Käytännössä voidaan menetellä esimerkiksi siten, että ennen tiedon poistamista luottotietotoiminnan harjoittaja pyytää ulosotosta tiedon, onko ulosot-

to jatkunut uutta pyyntöä edeltävän kahden vuoden aikana vähintään yhteensä 18 kuukauden ajan. Jos tilanne olisi tämä, uusi tieto ulosoton pitkäkestoisuudesta voitaisiin rekisteröidä. Myös muunlaisesta käytännön toimintatavasta voidaan sopia ulosottolaitoksen ja luottotietotoiminnan harjoittajan kesken.

Ulosoton pitkäkestoisuutta koskevia tietoja ryhdyttäisiin antamaan ja tallettamaan kahden vuoden siirtymäajan kuluttua.

Pykälän 2 momentti koskee tilannetta, jossa kyseisen tuomion tai muun ulosottooperusteen määräaika tulee päättymään luottotietojen säilytysaikana. Tällöin jo etukäteen annettaisiin tieto luottotietotoiminnan harjoittajalle siitä, milloin määräaika päättyy, jotta maksuhäiriömerkintä voitaisiin poistaa luottotietorekisteristä ilman eri peruuttamista tai ilmoitusta. Momentin mukaan jos määräaika päättyy ennen kuin neljä vuotta on kulunut estetodistuksen antamisesta, määräajan päättymispäivä ilmoitetaan samalla maksuhäiriötiedon myöhempää poistamista varten. Maksuhäiriömerkinnän säilytysaika tosin lasketaan vasta rekisteriin merkitsemisestä, mutta kun ulosottomies ei tätä päivämäärää voi ennalta määrittää, ratkaiseva päättymispäivän ennakoilmoittamiselle olisi neljän vuoden aika laskettuna estetodistuksen päivämäärästä.

Jos saatava vanhentuisi merkinnän mukaan aikaisemmin kuin kolmen vuoden kuluttua, tieto vanhentuneesta saatavasta on poistettava, vaikka säilytysaikaa olisi muutoin jäljellä. Jos taas kyseistä saatavaa koskevan maksuhäiriötiedon säilytysaika on pidentynyt uusien merkintöjen vuoksi neljään vuoteen, tietoa voitaisiin säilyttää yli kolme vuotta kuitenkin enintään ilmoitettuun poistamispäivään saakka. Ehdotettu momentti ei myöskään estäisi sitä, että säilytysaika maksun vuoksi lyhentyä kahteen vuoteen. Momentti tarkoittaa siis sitä, että asiassa noudatetaan muutoin luottotietolain säilytysaikoja, mutta saatavaa koskeva tieto saattaa tulla vanhentumismerkinnän vuoksi poistettavaksi tätä aikaisemmin ilman eri pyyntöä.

Pykälän 3 momentin 1—4 kohdassa säädettäisiin, milloin ulosottomiehen tulee peruuttaa luottotietotoiminnan harjoittajalle antamansa tieto. Ulosottomiehellä ei olisi velvollisuutta tehdä peruuttamisilmoitusta ilman

velallisen pyyntöä. Osalla velallisista on joka tapauksessa lukuisia maksuhäiriömerkintöjä, joten yhden tiedon poistamisella ei ole käytännön merkitystä. Ulosottomiehen tekemä peruuttamisilmoitus tarkoittaisi samalla sitä, että luottotietotoiminnan harjoittajalla on velvollisuus poistaa tieto luottotietorekisteristä. Riittävää ei ole, että maksuhäiriötietoja vain täydennetään momentissa mainituilla tiedoilla, vaan kyseiset tiedot on kokonaan poistettava rekisteristä. Tämä edellyttää, että luottotietorekisteriä pidetään niin eritellyllä tavalla, että velka- tai ulosottooperustekohtainen poistaminen on mahdollista. Tarkoitus on, että peruuttamisilmoitukset tehtäisiin välittömästi, kun peruste siihen on syntynyt ja velallinen pyytää poistamista. Velalliselle saattaa joskus olla hyvinkin merkittävää, että maksuhäiriötiedot poistetaan välittömästi.

Puheena olevan momentin 1 kohdan mukaan ulosottomies tekisi peruuttamisilmoituksen ensinnäkin, kun velallinen on maksanut kokonaan saatavan, jota perittiin suppeassa ulosotossa. Säännös vastaa nykyistä lakia ja johtuu siitä, että suppeassa ulosotossa velallisen kokonaisvarallisuutta ei pyritä selvittämään. Myös velallinen itse voi antaa tiedon suppeassa ulosotossa perittävänä olleen saatavan maksamisesta suoraan luottotietotoiminnan harjoittajille ehdotetun luottotietolain 18 §:n 1 momentin 4 kohdan ja 28 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaan.

Ulosottomiehen tulisi 2 kohdan mukaan velallisen pyynnöstä ilmoittaa luottotietotoiminnan harjoittajille, kun pitkäkestoinen ulosotto päättyy. Päättymisen syynä saattaa olla se, että kaikki saatavat on maksettu tai että toistuvaistulon ulosmittaus päättyy esimerkiksi siitä syystä, että velallinen menettää työpaikkansa tai hänen tulonsa putoavat suojarajojen alapuolelle. Jolleivät kaikki perinnässä olleet saatavat ole tulleet maksetuiksi, asiassa annetaan varattomuusestetodistus, joka johtaa maksuhäiriömerkinnän tekemiseen. Velallisella itsellään ei olisi mahdollisuutta kääntyä suoraan luottotietotoiminnan harjoittajan puoleen ja vaatia poistamaan merkintää ulosoton pitkäkestoisuudesta. Vain ulosottomiehellä on asiasta luotettava tieto.

Kun ulosottooperusteen määräaika kuluu umpeen, ulosottomiehen tulee momentin ehdotetun 3 kohdan mukaan velallisen pyynn-

nöstä ilmoittaa asiasta luottotietotoiminnan harjoittajille maksuhäiriötiedon poistamista varten. Velallisella itsellään olisi oikeus kääntyä suoraan luottotietotoiminnan harjoittajien puoleen ja osoittaa, että saatava, jota koskeva maksuhäiriötieto on talletettu rekisteriin, on lopullisesti vanhentunut ulosottoperusteen määräajan umpeen kulumisen vuoksi (ehdotettu luottotietolain 18 §:n 1 momentin 4 kohta). Säännös ei koskisi yrityksen maksuhäiriötietoja, koska ulosottoperusteen määräaikaisuus on voimassa vain luonnollisen henkilön maksuvelvollisuuden osalta.

Siirtymäsäännöksillä huolehdittaisiin siitä, että ulosottomies viran puolesta ilmoittaisi poistettavaksi lain voimaan tullessa jo talletetut maksuhäiriötiedot, jos ne kaikki ovat peräisin saatavista, joita koskevan ulosottoperusteen määräaika on jo kulunut umpeen.

Momentin 4 kohdassa olisi säännös siitä, että kun ulosottoperuste on kumottu tai ulosotto on muusta syystä ollut aiheeton, ulosottomiehen tulee velallisen pyynnöstä tehdä luottotietotoiminnan harjoittajalle antamia tietoja koskeva peruuttamisilmoitus. Säännös vastaa asiallisesti nykyistä. Ulosotto voi käynnistyä jo lainvoimaa vailla olevan tuomion nojalla. Jollei velalliselta löydetä ulosmittauskelpoista varallisuutta, asiassa annetaan varattomuusestetodistus. Siinä tapauksessa, että tuomio myöhemmin kumotaan, myös maksuhäiriömerkintä tulee perusteettomaksi. Myös velallisella itsellään olisi oikeus vaatia maksuhäiriömerkinnän poistamista suoraan luottotietotoiminnan harjoittajalta sillä perusteella, että ulosoton perusteena ollut tuomio on kumottu (luottotietolain 18 §:n 1 momentin 4 kohta ja 28 §:n 1 momentin 4 kohta). Kumoaamisen ei tarvitse olla lainvoimainen. Ulosottoasian vireilläolo päättyy ja täytäntöönpanotoimet pääsääntöisesti peruutetaan ulosottokaaren 2 luvun 15 §:n mukaisesti heti, kun ulosottoperuste on kumottu.

Sen sijaan ulosoton aiheettomuuden perusteella maksuhäiriömerkintä voitaisiin poistaa vain ulosottomiehen peruuttamisilmoituksen perusteella. Tällaiset tilanteet voivat vaihdella huomattavasti, ja vain ulosottomies pystyy määrittämään, onko ulosotto ollut aiheeton.

Jos muussa tapauksessa velallinen on maksanut saatavan ulosotossa, ulosottomies il-

moittaa velallisen pyynnöstä luottotietotoiminnan harjoittajalle maksusta, ja asiassa toimitaan tämän jälkeen luottotietolain mukaisesti. Tällainen maksuilmoitus johtaa yleensä luottotietolain 13 §:n 1 momentin 8 kohdassa tarkoitetun suorituksen maksamistiedon merkitsemiseen rekisteriin, jolloin säilytysaika lyhentyy lain 18 §:n 2 momentin mukaisesti kahteen vuoteen. Sääntely vastaa asiallisesti nykyistä.

Pykälän ehdotetun 4 momentin mukaan pykälässä tarkoitetut tiedot annetaan asiakohteisesti eriteltyinä. Tämä on tarpeen, jotta vastaavasti luottotietorekisteriä voidaan pitää asiakohteisesti eriteltyinä. Ulosottolaitoksen ylläpitämään tietojärjestelmään sisältyy paitsi ulosottoperusteiden tunnistetiedot, myös joista saatavaa koskevat yksilöintitiedot. Tiedot voidaan nykyiseen tapaan luovuttaa sähköisessä muodossa. Lisäksi momentissa olisi nykyiseen tapaan viittaus lain 3 luvun 113 §:n 2 momenttiin, jossa säädetään rajoituksia alaikäistä koskevien luottotietojen antamiseen.

Luottotietotoiminnan harjoittaja saisi tallettaa sellaisen maksuhäiriötiedon, joka perustuu tuomioistuimen päätökseen, jolla ulosottoperusteen määräaika on jatkettu. Tästä säädettäisiin ehdotetussa luottotietolain 13 §:ssä ja tällaisen tiedon poistamisesta 18 §:n 1 momentin 4 kohdassa.

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset. Pykälän 1 momentissa on lain voimaantulosäännös. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan noin kolmen kuukauden kuluttua sen jälkeen, kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

Pykälän 2 ja 3 momentissa ovat siirtymäsäännökset. Pykälän 2 momentin mukaan uusia säännöksiä siitä, mitä tietoja ulosottomies antaa luottotietotoiminnan harjoittajalle, sovelletaan myös lain voimaan tullessa vireillä olevissa asioissa. Tämä tarkoittaa sitä, että uusien säännösten mukaisia tietoja ryhdytään antamaan heti lain voimaan tultua, mutta jo aiemmin annettuja tietoja ei muuteta tai täydennetä muutoin kuin pykälän 3 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa. Momentissa olisi siirtymäsäännös, jonka mukaan pitkäkestoista ulosottoa koskevia tietoja ryhdytään antamaan vasta kahden vuoden kulutta lain voimaantulosta. Näin velallisille voitaisiin varata mukautumisaikaa.

Pykälän 3 momentin säännöksillä pyrittäisiin viran puolesta korjaamaan luottotietorekisteri uuden lain mukaiseksi niissä tapauksissa, joissa ulosottolaitoksen antamat tiedot luottotietotoiminnan harjoittajille perustuvat sellaisiin ulosottoperusteisiin, joita koskeva määräaika on jo kulunut umpeen lain voimaan tullessa. Näissä tapauksissa ulosottomies huolehtii peruuttamisilmoituksen antamisesta. Peruuttaminen annetaan niissä tapauksissa, jotka voidaan löytää ulosoton rekistereistä tai joista muutoin saadaan selvitystä. Muissa tapauksissa velallisten tulee erikseen pyytää peruuttamisilmoitusta ulosottomieheltä tai vaatia yksittäisten saatavien poistamista määräajan umpeen kulumisen perusteella suoraan luottotietotoiminnan harjoittajilta.

1.2 Luottotietolaki

13 §. Maksuhäiriötiedot ja niitä täydentävät tiedot. Pykälän 1 momentissa säädetään, minkälaisia tietoja saadaan tallettaa henkilöluottotietoina luottotietorekisteriin. Momentin nykyisen 3 kohdan mukaan henkilöluottotietoina saa tallettaa viranomaisten toteamina maksuhäiriötietoina tiedot maksun laiminlyönnistä, joka on todettu tuomioistuimen lainvoimaisella tuomiolla tai yksipuolisella tuomiolla, tuomioistuimen vahvistamalla sovinnolla taikka rekisteröidyn hyväksymän vekselin protestilla.

Yleisperusteluissa todetuista syistä kohdasta poistettaisiin maininta tuomioistuimen vahvistamasta sovinnosta. Näin ollen jos asia päättyy tuomioistuimen vahvistamaan sovintoon, asiaa ei rekisteröidä luottotietorekisteriin. Merkitystä ei ole sillä, onko sovinto vahvistettu vireillä olevan oikeudenkäynnin yhteydessä (oikeudenkäymiskaaren 20 luku) vai erityisessä sovittelumenettelyssä tuomioistuimessa.

Momenttiin lisättäisiin säännös siitä, että luottotietorekisteriin saadaan tallettaa henkilöluottotietona myös tieto siitä, että ulosottoperusteen täytäntöönpanokelpoisuuden määräaika on jatkettu tuomioistuimen päätöksellä ulosottokaaren 2 luvun 26 §:n mukaisesti. Tieto saataisiin tallettaa jo lainvoimaa vailla olevan tuomion perusteella. Kyseessä olisi

normaali maksamatta olevaa saatavaa koskeva merkintä eikä uusi luottotietolaji niin kuin tämän esityksen perusteena olevassa työryhmän mietinnössä ehdotettiin. Säilytysaika määräytyisi normaaliin tapaan luottotietolain mukaisesti.

Saatavaa, jonka osalta ulosoton määräaika on jatkettu, voidaan periä jo lainvoimaa vailla olevan tuomion perusteella ulosottokaaren 2 luvun 27 §:n 2 ja 3 momentin nojalla, jollei tuomioistuin anna keskeytysmääräystä. Keskeytysmääräys ei estäisi merkinnän tekemistä. Velallinen voisi halutessaan pyytää merkinnän tekemistä siitä, että jatkamistuomio ei ole vielä lainvoimainen taikka että ulosotto on määrätty keskeytettäväksi muutoksenhaun ajaksi. Jollei ulosottoperintää ole kielletty tai keskeytetty ja velallinen todetaan varattomaksi, seurauksena on varattomuudesta johutuva maksuhäiriömerkintä.

Momentin 4 kohta koskee ulosottotietojen rekisteröintiä. Sen mukaan ulosottotietoina saadaan tallettaa tiedot sellaisesta maksuvelvoitteen täytäntöönpanoa koskevasta ulosottoasiasta, jossa on annettu estetodistus. Kohtaa muutettaisiin ensinnäkin niin, että kohtaan lisättäisiin maininta siitä, että ulosottotiedot talletetaan asiakkoittain eriteltyinä. Näin halutaan varmistaa se, että maksuhäiriötiedot ovat poistettavissa, muutettavissa ja lisämerkinnöin täydennettävissä velkakohtaisesti. Jos usea velka perustuu samaan ulosottoperusteeseen, joudutaan käytännössä tyytymään ulosottoperusteekohtaisuuteen. Kohdan tiivistämiseksi poistettaisiin maininta siitä, että ulosottotiedot koskevat vain maksuvelvoitteen täytäntöönpanoa. Tämä on selvää ilman nimenomaista säännöstäkin. Puheena olevaa kohtaa vastaavasti ulosottokaaren 1 luvun 32 §:n 4 momentissa säädettäisiin, että ulosottotiedot annetaan luottotietotoiminnan harjoittajalle asiakkoittain eriteltyinä.

Nykyisten estetodistuksia koskevien ulosottotietojen lisäksi henkilöluottotietona saataisiin tallettaa tieto pitkäkestoisesta ulosotosta. Ulosottokaaren 1 luvun 32 §:n 1 momentissa vastaavasti säädettäisiin, että luottotietotoiminnan harjoittajilla on oikeus saada kahden kuukauden ajalta tarpeelliset asiantuntijatiedot varattomuusestetodistuksista, suppean ulosoton estetodistuksista ja pitkä-

kestoisesta ulosotosta. Ehdotuksen mukaan ulosotto on pitkäkestoista silloin, kun velallisen toistuvaistulo on ollut ulosmitattuna vähintään yhteensä 18 kuukautta edeltäneen kahden vuoden aikana.

18 §. *Maksuhäiriömerkintöjen ja luokitustietojen säilyttämisaikat.* Pykälässä säädetään siitä, milloin henkilöluottotietojen osalta maksuhäiriötiedot poistetaan, toisin sanoen niiden säilytysaika. Pykälän 1 momentin 2—4 kohtaa ehdotetaan muutettaviksi.

Momentin 2 kohta koskee velkajärjestelytietojen ja kuulustustietojen poistamista. Velkajärjestelytietojen osalta kohtaa muutettaisiin yleisperustelujen alajaksossa 3.2 todeilla perusteilla niin, että velkajärjestelytiedot poistettaisiin kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun velallinen osoittaa, että tuomioistuin on määrännyt maksuohjelman raukeamaan velallisen omasta hakemuksesta. Velallisen tulisi osoittaa tämä luottotietotoiminnan harjoittajalle esittämällä asiasta tuomioistuimen päätös. Säännös ei vaikuttaisi velkajärjestelytietojen säilyttämisaikoihin velkajärjestelyrekisterissä. Näin ollen velkajärjestelytieto voi tulla poistettavaksi luottotietorekisteristä ennen velkajärjestelyrekisteristä poistamista.

Momentin 3 kohta koskisi sellaisia ulosottotietoja, jotka poistettaisiin vain ulosottomiehen peruuttamisilmoituksen perusteella. Kohtaan otettaisiin uusi säännös siitä, että maksuhäiriötiedot tulee poistaa heti, kun ulosottomies on tehnyt pitkäkestoista ulosottoa koskevan peruuttamisilmoituksen. Ulosottomiehelle yksin kuuluisi toimivalta määrittää, onko pitkäkestoinen ulosotto päättynyt. Ehdotetun ulosottokaaren 1 luvun 32 §:n 3 momentin mukaan ulosottomiehen tulee velallisen pyynnöstä ilmoittaa luottotietotoiminnan harjoittajalle, että pitkäkestoinen ulosotto on päättynyt.

Kohdassa mainittaisiin nykyiseen tapaan välittömänä poistamisperusteena myös se, että ulosotto on todettu aiheettomaksi. Myös tällainen peruutusilmoitus kuuluisi kuten nykyisinkin ulosottomiehelle, eikä velallinen itse voisi tällä perusteella vaatia maksuhäiriömerkinnän poistamista. Aiheettomuus saattaa johtua esimerkiksi siitä, että myöhemmin hakijan saatavan osoitetaan jo tulleen maksetuksi tai vanhentuneen.

Puheena olevassa 3 kohdassa mainitaan nykyisin maksuhäiriötiedon välittömänä poistamisperusteena myös se, että ulosotto-peruste on kumottu. Tämä säännös siirrettäisiin momentin 4 kohtaan, johon koottaisiin kaikki ne maksuhäiriötiedon poistamisperusteet, jotka voivat perustua ulosottomiehen peruuttamisilmoituksen lisäksi siihen, että velallinen on osoittanut poistamisperusteen olevan käsillä.

Nykyiseen tapaan puheena olevassa 4 kohdassa säädettäisiin ulosottotiedon välittömästi poistamisesta, kun rekisterinpitäjä on saanut tiedon siitä, että velallinen on maksanut velan, jota perittiin suppeassa ulosotossa. Kohtaan lisättäisiin uusi säännös, jonka mukaan ulosottotieto tulee poistaa heti, kun rekisterinpitäjä on saanut tiedon siitä, että kyseistä saatavaa koskevan ulosottoperusteen määräaika on kulunut umpeen. Samoin määräjän jatkamistuomiota koskeva merkintä poistettaisiin heti, kun rekisterinpitäjälle osoitetaan, että tuomio on muutoksenhaussa kumottu.

24 §. *Yrityksen maksuhäiriöitä koskevat ja niitä täydentävät tiedot.* Pykälän 1 momentin 2 kohdan mukaan yrityksen maksuhäiriötietoina saa tallettaa tiedot maksun laiminlyönnistä, joka on todettu tuomioistuimen lainvoimaisella tuomiolla tai yksipuolisella tuomiolla, tuomioistuimen vahvistamalla sovinnolla taikka rekisteröidyn hyväksymän vekselin protestilla. Yleisperusteluissa todetuista syistä kohdasta poistettaisiin tuomioistuimen vahvistamaa sovintoa koskeva kohta vastaavaan tapaan kuin henkilöluottotietojen osalta.

Momentin 3 kohta koskee ulosottotietoja, jotka saadaan rekisteröidä yrityksen maksuhäiriötietoina. Kohtaan lisättäisiin säännös siitä, että yrityksen maksuhäiriötietoina saadaan varattomuustietojen lisäksi rekisteröidä myös pitkäkestoinen ulosotto. Pitkäkestoinen ulosotto tarkoittaisi ulosottokaaren 1 luvun 32 §:n 1 momentin mukaan toistuvaistulon ulosmittausta, joka on jatkunut yhteensä vähintään 18 kuukautta edeltäneen kahden vuoden aikana. Yritykseltä voidaan ulosottokaaren 4 luvun 65 §:n nojalla ulosmitata toistuvaa elinkeinotuloa. On kuitenkin hyvin harvinaista, että yrityksen ulosmittaus jatkuu pitkään. Usein vakavissa maksuvaikeuksissa oleva yritys ajautuu konkurssiin tai sen osalta

aloitetaan yrityssaneerausmenettely. Näin olen ehdotetun säännöksen käyttö jäänee käytännössä vähäiseksi.

28 §. Rekisterimerkintöjen säilyttämisajat. Pykälässä säädetään siitä, milloin tiedot poistetaan yritysluottotietorekisteristä. Pykälän 1 momentin 3 kohta koskee tilanteita, joissa ulosottotieto poistetaan vain ulosottomiehen peruutuksen perusteella. Kohdan mukaan tieto poistetaan heti, kun ulosottomies on tehnyt pitkäkestoista ulosottoa koskevan peruuttamisilmoituksen. Tämä säännös on uusi ja vastaa henkilöluottotietojen poistamista koskevan ehdotetun 18 §:n 1 momentin 3 kohtaa. Nykyiseen tapaan kohdassa olisi lisäksi säännös siitä, että tieto poistetaan yritysluottorekisteristä myös silloin, kun rekisterinpitäjä saa ulosottomieheltä tiedon siitä, että ulosotto on ollut aiheeton. Velallinen ei voisi puheena olevan kohdan perusteella vaatia tietojen poistamista.

Momentin 4 kohdassa mainittaisiin puolestaan ne tiedot, joiden poistamista voi vaatia ulosottomiehen lisäksi velallinen itse. Tähän kohtaan siirrettäisiin aiemmin 3 kohdassa ollut säännös siitä, että tieto poistetaan, kun ulosottoperuste on kumottu. Nyt siis tällainen tieto voisi tulla joko ulosottomieheltä tai velallinen voi itse osoittaa, että ulosottoperuste on kumottu. Kumoamispäätöksen lainvoimaisuutta ei tässäkään edellytettäisi. Nykyiseen tapaan kohdassa säädettäisiin ulosottotieto poistettavaksi heti, kun rekisterinpitäjä on saanut tiedon siitä, että velallinen on maksanut velan, jota perittiin suppeassa ulosotossa.

Voimaantulo- ja siirtymäsäännös. Pykälän 1 momentissa on lain voimaantulosäännös. Myös tämä laki on tarkoitettu tulemaan voimaan noin kolmen kuukauden kuluttua sen hyväksymisen ja vahvistamisen jälkeen.

Pykälän 2 momentissa ovat siirtymäsäännökset. Momentin mukaan luottotietotoiminnan harjoittajan on poistettava ne jo rekisterissä olevat tiedot, jotka ulosottomies ilmoittaa ulosottokaaren muuttamista koskevien siirtymäsäännösten mukaan. Tällaisia ovat tiedot niistä velallisista, joiden kaikki ulosotosta annetut tiedot perustuvat sellaisiin ulosottoperusteisiin, joiden määräaika on jo kulunut umpeen ennen lain voimaantuloa. Näin pyritään siihen, että maksuhäiriötiedot

poistettaisiin mahdollisuuksien mukaan ilman velallisen pyyntöä silloin, kun kaikki velat ovat vanhentuneet lopullisesti. Kuitenkin myös velallinen itse voisi osoittaa luottotietotoiminnan harjoittajalle, että kyseisen ulosottoperusteen määräaika on kulunut umpeen. Myös tässä tapauksessa sitä saatavaa koskeva tieto on kokonaan poistettava rekisteristä.

Pykälän 3 momentin mukaan rekisteristä tulee velallisen pyynnöstä poistaa ennen lain voimaantuloa tehdyt maksuhäiriötiedot, jotka perustuvat tuomioistuimen vahvistamaan sovintoon. Velallisen tulee tarvittaessa esittää luottotietotoiminnan harjoittajalle tuomioistuimen vahvistama kirjallinen sovinto. Velallisen pyynnöstä poistettaisiin myös ennen lain voimaantuloa rekisteriin merkityt tiedot siitä, että maksuohjelma on määrätty raukeamaan, jos määräys perustuu velallisen hakemukseen ja raukeamismääräyksen antamisesta on kulunut vähintään kolme kuukautta.

2 Voimaantulo

Lait ehdotetaan tulemaan voimaan noin kolmen kuukauden kuluttua sen jälkeen, kun ne on hyväksytty ja vahvistettu.

3 Suhde perustuslakiin ja säättämisyjärjestys

Luottotietolakia koskevassa hallituksen esityksessä (HE 241/2006 vp) todetaan, että luottotietotoiminnan sääntelyllä on välittömät liittymäkohdat perustuslaissa säädettyyn yksityiselämän ja henkilötietojen suojaan samoin kuin oikeuteen työhön ja elinkeinon harjoittamiseen. Suomen perustuslain 10 §:n 1 momentin mukaan jokaisen yksityiselämä, kunnia ja kotirauha on turvattu. Henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla. Henkilötietojen käsittelystä on säädettävä laintasoisesti.

Käsillä olevassa esityksessä on kysymys henkilötietojen käsittelyä koskevan lainsäädännön muuttamisesta ja täsmentämisestä. Luottotietolaissa säädettiin luottotietotoiminnan harjoittamista koskevista yleisistä edellytyksistä ja rajoitettiin luottotietorekistereihin

talletettavien tietojen sisältöä. Luottotietolaista ei hankittu perustuslakivaliokunnan lausuntoa, ja laki hyväksyttiin tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä. Ulosottoaarta koskevasta hallituksen esityksestä (HE 83/2006 vp) puolestaan hankittiin perustuslakivaliokunnan lausunto (PeVL 42/2006 vp). Siinä ei puututtu tietojen luovuttamiseen luottotietotoiminnan harjoittajalle.

Pääosin tämä esitys koskee luottotietojen poistamista luottotietorekisteristä. Ainoat laajennukset luottotietorekisteriin merkittävien tietojen osalta koskevat pitkäkestoista ulosottoa ja ulosottooperusteen jatkamistuomiota. Jos velallisen ulosmittaus on kestänyt kahden vuoden aikana yhteensä vähintään 18 kuukautta, kyseinen velallinen voidaan ainakin luotonannon näkökulmasta rinnastaa varattomaan henkilöön. Kun tietoja varattomasta henkilöstä voidaan antaa, on asianmukaista, että myös tietoja pitkäkestoisesta ulosotosta annetaan. Ulosottooperusteen jatkamistuomion merkitsemistä voidaan pitää perusteltuna, koska esityksen mukaan määräajan umpeen kuluminen johtaisi ulosottotietojen poistamiseen. Tästä syystä on tärkeää, että luotonantaja voi saada tiedon tapauksista, joissa velallisen maksuvelvollisuus onkin palautettu.

Ehdotuksen mukaan ulosotosta annettaisiin tietoja kahden kuukauden ajalta, mutta ei sitä vanhempia tietoja. Tämä johtuu siitä, että ulosotosta ei enää jälkikäteen ole saatavissa virheettömiä tietoja. Tietoja on voitu poistaa myöhemmin luottotietorekisteristä tai tietoja on voitu korjata tai lisätä niihin velallisen pyynnöstä täydentäviä tietoja. Olisi velallisen oikeusturvan kannalta ongelmallista, jos hän joutuisi perusteettomasti vanhojen ulosottotietojen luovuttamisen vuoksi maksuhäiriömerkinnän kohteeksi. Keräämällä tietoja ulosotosta luottotietotoiminnan aloittaminen on mahdollista.

Hallituksen käsityksen mukaan lakiehdotukset eivät merkitse sellaista puuttumista yksityiselämän ja henkilötietojen suojaan, joka olisi vastoin perustuslain 10 §:n 1 momentin säännöksiä. Sääntelyä ei voida pitää myöskään sellaisena puuttumisena elinkeinon harjoittamisen vapauteen, joka loukkaisi perustuslain 18 §:ssä säädettyjä oikeuksia. Näin ollen lakiehdotukset voidaan hallituksen näkemyksen mukaan hyväksyä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki**ulosottokaaren 1 luvun 32 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 15 päivänä kesäkuuta 2007 annetun ulosottokaaren (705/2007) 1 luvun 32 § seuraavasti:

1 luku

Yleiset säännökset

32 §

Tiedot luottotietotoiminnan harjoittajalle

Luottotietotoiminnan harjoittajalla on oikeus saada salassapitovelvollisuuden estämättä luottotietotoiminnassa tarpeelliset asianhallintatiedot pyyntöä edeltävien kahden kuukauden ajalta niistä ulosottoasioista, joissa on annettu 3 luvun 95 §:n 1 momentissa tarkoitettu varattomuusestetodistus tai 3 luvun 107 §:ssä tarkoitettu suppean ulosoton estetodistus. Tiedot annetaan myös, jos toistuvaistulon ulosmittaus on jatkunut pyyntöä edeltäneiden kahden vuoden aikana yhteensä vähintään 18 kuukauden ajan (*pitkäkestoinen ulosotto*). Pitkäkestoista ulosottoa koskevat tiedot voidaan antaa uudestaan.

Jos ulosottoperusteen tässä laissa säädetty määräaika päättyy ennen kuin neljä vuotta on kulunut estetodistuksen antamisesta, määräajan päättymispäivä ilmoitetaan samalla maksuhäiriötiedon myöhempää poistamista varten.

Ulosottomiehen tulee velallisen pyynnöstä tehdä luottotietotoiminnan harjoittajalle antamia tietoja koskeva peruuttamisilmoitus, kun:

- 1) velallinen on maksanut suppeassa ulosotossa perittävänä olleen saatavan;
- 2) pitkäkestoinen ulosotto päättyy;
- 3) ulosottoperusteen määräaika on kulunut umpeen;
- 4) ulosottoperuste on kumottu tai ulosotto on muusta syystä ollut aiheeton; jos muu saatava tulee ulosotossa kokonaan maksetuksi tietojen luovuttamisen jälkeen, ulosottomiehen tulee ilmoittaa siitä velallisen pyynnöstä luottotietotoiminnan harjoittajalle.

Tässä pykälässä tarkoitettut tiedot annetaan asiakohtaisesti eriteltyinä. Tiedot voidaan luovuttaa sähköisessä muodossa. Alaikäistä koskevien tietojen luovuttamisesta säädetään 3 luvun 113 §:n 2 momentissa.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 20_____.

Mitä tässä laissa säädetään, koskee myös lain voimaan tullessa vireillä olevia asioita. Pitkäkestoista ulosottoa koskevia tietoja ryhdytään kuitenkin antamaan vasta kahden vuoden kuluttua tämän lain voimaantulosta.

Ulosottomiehen tulee ilmoittaa luottotietotoiminnan harjoittajille tiedot niistä velallisista, joita koskevat kaikki ulosottomiehen antamat tiedot perustuvat saatavissa olevan selvityksen mukaan sellaisiin ulosottoperusteisiin, joita koskeva määräaika on kulunut umpeen ennen tämän lain voimaantuloa.

2.

Laki**luottotietolain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 11 päivänä toukokuuta 2007 annetun luottotietolain (527/2007) 13 §:n 1 momentin 3 ja 4 kohta, 18 §:n 1 momentin 2—4 kohta, 24 §:n 1 momentin 2 ja 3 kohta sekä 28 §:n 1 momentin 3 ja 4 kohta seuraavasti:

13 §

Maksuhäiriötiedot ja niitä täydentävät tiedot

Luottotietorekisteriin saa henkilöluottotietoina tallettaa:

3) *viranomaisen toteamina maksuhäiriötietoina* tiedot maksun laiminlyönnistä, joka on todettu tuomioistuimen lainvoimaisella tuomiolla, yksipuolisella tuomiolla tai ulosottokaaren (705/2007) 2 luvun 26 §:ssä tarkoitettulla ulosottoperusteen määrääjän jatkamisesta annetulla tuomiolla taikka rekisteröidyn hyväksymän vekselin protestilla;

4) *ulosottotietoina* tiedot asiakohtaisesti eriteltyinä sellaisesta ulosottoasiasta, jossa on annettu estetodistus tai tieto ulosottokaaren 1 luvun 32 §:n 1 momentissa tarkoitettusta pitkäkestoisesta ulosotosta;

merkinnät on poistettu siitä viranomaisen rekisteristä, josta tiedot ovat peräisin; velkajärjestelytiedot, joita koskeva maksuohjelma on määrätty raukeamaan velallisen hakemukselta, poistetaan kuitenkin kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun velallinen osoittaa, että maksuohjelma on rauennut;

3) ulosottotieto heti, kun ulosottomies on tehnyt peruuttamisilmoituksen, joka koskee pitkäkestoista tai aiheetonta ulosottoa;

4) muu ulosottotieto heti, kun rekisterinpitäjä on saanut tiedon siitä, että ulosottoperuste on kumottu, velallinen on maksanut suppeassa ulosotossa perittävänä olleen velan, saatavaa koskevan ulosottoperusteen määräaika on kulunut umpeen tai tuomio, jolla ulosottoperusteen määräaika on jatkettu, on kumottu;

18 §

Maksuhäiriömerkintöjen ja luokitustietojen säilyttämisaajat

Luottotietorekisteriin merkityt maksuhäiriötiedot on poistettava luottotietorekisteristä seuraavasti:

2) velkajärjestelytiedot ja kuulutustiedot kuukauden kuluessa siitä, kun niitä vastaavat

24 §

Yrityksen maksuhäiriöitä koskevat ja niitä täydentävät tiedot

Yrityksen maksuhäiriötietoina saa luottotietorekisteriin tallettaa:

2) tiedot maksun laiminlyönnistä, joka on todettu tuomioistuimen lainvoimaisella tuomiolla tai yksipuolisella tuomiolla taikka rekisteröidyn hyväksymän vekselin protestilla;

3) tiedot asiakkoittain eriteltyinä sellaisesta ulosottoasiasta, jossa on annettu esteto-
distus tai tieto pitkäkestoisesta ulosotosta;

28 §

Rekisterimerkintöjen säilyttämisaikat

Yritysluottotietorekisteristä on poistettava tiedot seuraavasti:

3) ulosottotieto heti, kun ulosottomies on tehnyt peruuttamisilmoituksen, joka koskee pitkäkestoista tai aiheetonta ulosottoa;

4) muu ulosottotieto heti, kun rekisterinpitäjä on saanut tiedon siitä, että ulosottoperuste on kumottu tai velallinen on maksanut velan, jota perittiin suppeassa ulosotossa;

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .

Luottotietotoiminnan harjoittajan on poistettava lain voimaan tullessa luottotietorekisterissä olevat ulosottokaaren 1 luvun 32 §:n muuttamisesta annetun lain (/2009) voimaantulosäännöksen 3 momentissa tarkoitetut tiedot välittömästi ulosottomiehen ilmoituksen jälkeen tai rekisteröidyn toimittaman selvityksen perusteella.

Luottotietotoiminnan harjoittajan on poistettava myös lain voimaan tullessa luottotietorekisterissä oleva maksuhäiriötieto, jos rekisteröity osoittaa, että tieto perustuu tuomioistuimessa vahvistettuun sovintoon tai että maksuohjelma on määrätty raukeamaan hänen hakemuksestaan ja raukeamismääräyksen antamisesta on kulunut vähintään kolme kuukautta.

Helsingissä 12 päivänä kesäkuuta 2009

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Oikeusministeri *Tuija Brax*

1.

Laki**ulosottokaaren 1 luvun 32 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 15 päivänä kesäkuuta 2007 annetun ulosottokaaren (705/2007) 1 luvun 32 § ja otsikko seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

1 luku

1 luku

Yleiset säännökset**Yleiset säännökset**

32 §

32 §

*Luottotietotoiminnan harjoittajan oikeus tiedonsaantiin****Tiedot luottotietotoiminnan harjoittajalle***

Luottotietotoiminnan harjoittajalla on oikeus salassapitovelvollisuuden estämättä saada asianhallintatiedot pyyntöä edeltävien kahden kuukauden ajalta sellaisista maksuveloitteen täytäntöönpanoa koskevista ulosottoasioista, joissa on annettu estetodistus.

Tiedot suppeaa ulosottoa koskevasta estetodistuksesta saadaan antaa vain sillä ehdolla, että luottotietotoiminnan harjoittaja poistaa ne kokonaan rekisteristä, jos velallinen maksaa sen velan, jota perittiin suppeassa ulosotossa.

Jos 1 tai 2 momentissa tarkoitettu saatava tulee kokonaan perityksi ulosotossa tietojen luovuttamisen jälkeen, ulosottomiehen tulee velallisen pyynnöstä ilmoittaa siitä luottotietotoiminnan harjoittajalle. Jos ulosottooperuste kumotaan, ulosottomiehen on pyynnöstä il-

Luottotietotoiminnan harjoittajalla on oikeus saada salassapitovelvollisuuden estämättä luottotietotoiminnassa tarpeelliset asianhallintatiedot pyyntöä edeltävien kahden kuukauden ajalta niistä ulosottoasioista, joissa on annettu 3 luvun 95 §:n 1 momentissa tarkoitettu varattomuusestetodistus tai 3 luvun 107 §:ssä tarkoitettu suppean ulosoton estetodistus. Tiedot annetaan myös, jos toistuvaistulon ulosmittaus on jatkunut pyyntöä edeltäneiden kahden vuoden aikana yhteensä vähintään 18 kuukauden ajan (**pitkäkestoisen ulosotto**). Pitkäkestoista ulosottoa koskevat tiedot voidaan antaa uudestaan.

Jos ulosottooperusteen tässä laissa säädetty määräaika päättyy ennen kuin neljä vuotta on kulunut estetodistuksen antamisesta, määräajan päättymispäivä ilmoitetaan samalla maksuhäiriötiedon myöhempää poistamista varten.

Ulosottomiehen tulee velallisen pyynnöstä

moitettava siitä luottotietotoiminnan harjoittajalle rekisterimerkintöjen poistamista varten. Samoin on meneteltävä, jos käy ilmi, että ulosotto on muusta syystä ollut aiheeton.

tehdä luottotietotoiminnan harjoittajalle antamia tietoja koskeva peruuttamisilmoitus, kun:

- 1) *velallinen on maksanut suppeassa ulosotossa perittävänä olleen saatavan;*
- 2) *pitkäkestoinen ulosotto päättyy;*
- 3) *ulosottoperusteen määräaika on kulunut umpeen;*

4) *ulosottoperuste on kumottu tai ulosotto on muusta syystä ollut aiheeton; jos muu saatava tulee ulosotossa kokonaan maksetuksi tietojen luovuttamisen jälkeen, ulosottomiehen tulee ilmoittaa siitä velallisen pyynnöstä luottotietotoiminnan harjoittajalle.*

Tässä pykälässä tarkoitetut tiedot voidaan luovuttaa sähköisessä muodossa.

Alaikäistä koskevien tietojen luovuttamisesta säädetään 3 luvun 113 §:n 2 momentissa.

Tässä pykälässä tarkoitetut tiedot annetaan *asiakohtaisesti eriteltyinä*. Tiedot voidaan luovuttaa sähköisessä muodossa. Alaikäistä koskevien tietojen luovuttamisesta säädetään 3 luvun 113 §:n 2 momentissa.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 20 _____.

Mitä tässä laissa säädetään, koskee myös lain voimaan tullessa vireillä olevia asioita. Pitkäkestoista ulosottoa koskevia tietoja ryhdytään kuitenkin antamaan vasta kahden vuoden kuluttua tämän lain voimaantulosta.

Ulosottomiehen tulee ilmoittaa luottotietotoiminnan harjoittajille tiedot niistä velallisista, joita koskevat kaikki ulosottomiehen antamat tiedot perustuvat saatavissa olevan selvityksen mukaan sellaisiin ulosottoperusteisiin, joita koskeva määräaika on kulunut umpeen ennen tämän lain voimaantuloa.

2.

Laki**luottotietolain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 11 päivänä toukokuuta 2007 annetun luottotietolain (527/2007) 13 §:n 1 momentin 3 ja 4 kohta, 18 §:n 1 momentin 2—4 kohta, 24 §:n 1 momentin 2 ja 3 kohta sekä 28 §:n 1 momentin 3 ja 4 kohta seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

13 §

13 §

Maksuhäiriötiedot ja niitä täydentävät tiedot

Maksuhäiriötiedot ja niitä täydentävät tiedot

Luottotietorekisteriin saa henkilöluottotietoina tallettaa:

Luottotietorekisteriin saa henkilöluottotietoina tallettaa:

3) *viranomaisen toteamina maksuhäiriötietoina* tiedot maksun laiminlyönnistä, joka on todettu tuomioistuimen lainvoimaisella tuomiolla *tai* yksipuolisella tuomiolla, *tuomioistuimen vahvistamalla sovinnolla* taikka rekisteröidyn hyväksymän vekselin protestilla;

3) *viranomaisen toteamina maksuhäiriötietoina* tiedot maksun laiminlyönnistä, joka on todettu tuomioistuimen lainvoimaisella tuomiolla, yksipuolisella tuomiolla *tai ulosottokaaren (705/2007) 2 luvun 26 §:ssä tarkoitulla ulosottooperusteen määräajan jatkamisesta annetulla tuomiolla* taikka rekisteröidyn hyväksymän vekselin protestilla;

4) *ulosottotietoina* tiedot sellaisesta *maksuvelvoitteen täytäntöönpanoa koskevasta* ulosottoasiasta, jossa on annettu estetodistus;

4) *ulosottotietoina* tiedot *asiakohtaisesti eriteltyinä* sellaisesta ulosottoasiasta, jossa on annettu estetodistus *tai tieto ulosottokaaren 1 luvun 32 §:n 1 momentissa tarkoitettusta pitkäkestoisesta ulosotosta*;

18 §

Maksuhäiriömerkintöjen ja luokitustietojen säilyttämisaajat

Luottotietorekisteriin merkityt maksuhäiriötiedot on poistettava luottotietorekisteristä seuraavasti:

2) velkajärjestelytiedot ja kuulutustiedot kuukauden kuluessa siitä, kun niitä vastaavat merkinnät on poistettu siitä viranomaisen rekisteristä, josta tiedot ovat peräisin;

3) ulosottoa koskevat tiedot heti, kun rekisterinpitäjä on saanut ulosottomieheltä tiedon siitä, että ulosottooperuste on kumottu tai että ulosotto on muutoin todettu aiheettomaksi;

4) suppeaa ulosottoa koskevat tiedot heti, kun rekisterinpitäjä on saanut tiedon siitä, että velallinen on maksanut sen velan, jota perittiin suppeassa ulosotossa;

18 §

Maksuhäiriömerkintöjen ja luokitustietojen säilyttämisaajat

Luottotietorekisteriin merkityt maksuhäiriötiedot on poistettava luottotietorekisteristä seuraavasti:

2) velkajärjestelytiedot ja kuulutustiedot kuukauden kuluessa siitä, kun niitä vastaavat merkinnät on poistettu siitä viranomaisen rekisteristä, josta tiedot ovat peräisin; *velkajärjestelytiedot, joita koskeva maksuohjelma on määrätty raukeamaan velallisen hakemukselta, poistetaan kuitenkin kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun velallinen osoittaa, että maksuohjelma on rauennut;*

3) ulosottotieto heti, kun *ulosottomies on tehnyt peruuttamisilmoituksen, joka koskee pitkäkestoista tai aiheetonta ulosottoa;*

4) *muu ulosottotieto* heti, kun rekisterinpitäjä on saanut tiedon siitä, että *ulosottooperuste on kumottu*, velallinen on maksanut *suppeassa ulosotossa perittävänä olleen velan, saatavaa koskevan ulosottooperusteen määräaika on kulunut umpeen tai tuomio, jolla ulosottooperusteen määräaika on jatkettu, on kumottu;*

24 §

Yrityksen maksuhäiriöitä koskevat ja niitä täydentävät tiedot

Yrityksen maksuhäiriötietoina saa luottotietorekisteriin tallettaa:

2) tiedot maksun laiminlyönnistä, joka on todettu tuomioistuimen lainvoimaisella tuomiolla tai yksipuolisella tuomiolla, *tuomioistuimen vahvistamalla sovinnolla* taikka rekisteröidyn hyväksymän vekselin protestilla;

3) tiedot sellaisesta *maksuvelvoitteen täytäntöönpanoa* koskevasta ulosottoasiasta, jossa on annettu estetodistus;

24 §

Yrityksen maksuhäiriöitä koskevat ja niitä täydentävät tiedot

Yrityksen maksuhäiriötietoina saa luottotietorekisteriin tallettaa:

2) tiedot maksun laiminlyönnistä, joka on todettu tuomioistuimen lainvoimaisella tuomiolla tai yksipuolisella tuomiolla taikka rekisteröidyn hyväksymän vekselin protestilla;

3) tiedot *asiakohtaisesti eriteltyinä* sellaisesta ulosottoasiasta, jossa on annettu estetodistus *tai tieto pitkäkestoisesta ulosotosta;*

28 §

Rekisterimerkintöjen säilyttämisajat

Yritysluottotietorekisteristä on poistettava tiedot seuraavasti:

3) ulosottoa koskevat tiedot heti, kun rekisterinpitäjä on saanut ulosottomieheltä tiedon siitä, että ulosotto peruste on kumottu tai että ulosotto on muutoin todettu aiheettomaksi;

4) suppeaa ulosottoa koskevat tiedot heti, kun rekisterinpitäjä on saanut tiedon siitä, että velallinen on maksanut velan, jota perittiin suppeassa ulosotossa;

28 §

Rekisterimerkintöjen säilyttämisajat

Yritysluottotietorekisteristä on poistettava tiedot seuraavasti:

3) *ulosottotieto* heti, kun *ulosottomies on tehnyt peruuttamisilmoituksen, joka koskee pitkäkestoista tai aiheetonta ulosottoa*;

4) *muu ulosottotieto* heti, kun rekisterinpitäjä on saanut tiedon siitä, että *ulosotto peruste on kumottu tai* velallinen on maksanut velan, jota perittiin suppeassa ulosotossa;

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 _____ .

Luottotietotoiminnan harjoittajan on poistettava lain voimaan tullessa luottotietorekisterissä olevat ulosottokaaren muuttamisesta annetun lain (/2009) voimaantulosäännöksen 3 momentissa tarkoitetut tiedot välittömästi ulosottomiehen ilmoituksen jälkeen tai rekisteröidyn toimittaman selvityksen perusteella.

Luottotietotoiminnan harjoittajan on poistettava myös lain voimaan tullessa luottotietorekisterissä oleva maksuhäiriötieto, jos rekisteröity osoittaa, että tieto perustuu tuomioistuimessa vahvistettuun sovintoon tai etä maksuohjelma on määrätty raukeamaan hänen hakemuksestaan ja raukeamismääräyksen antamisesta on kulunut vähintään kolme kuukautta.